

Univerzita Palackého
Filozofická fakulta
Katedra nederlandistiky

Bakalářská diplomová práce

2012

Eliška Nováková

Univerzita Palackého

Filozofická fakulta

Katedra nederlandistiky

Nizozemská filologie

Eliška Nováková

**Het promoten van de Nederlandstalige literatuur in de Tsjechische
Republiek na 1989**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Veronika ter Harmsel Havlíková, Ph.D.

Olomouc

2013

*„Ik verklaar dat ik mijn scriptie zelfstandig heb geschreven en
alle gebruikte bronnen heb vermeld.”*

*„Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.”*

.....

podpis autorky práce

Graag wil ik mijn dank uitspreken aan Mgr. Veronika ter Harmsel Havlíková, Ph.D. voor haar begeleiding en vooral voor haar geduld. Ik dank ook Martina Veliká voor haar hulpvaardigheid en waardevolle adviezen. Ik dank ook alle uitgevers, Petra Schürová, Barbara den Ouden en Victor Schiferli uit het Nederlandse Nederlands letterenfonds. En de laatste dank komt aan mijn moeder, zonder wie ik hier niet was, en aan mijn vriend voor zijn steun.

Ráda bych poděkovala doktorce Veronice ter Harmsel Havníkové za vedení práce a především za ohromnou trpělivost. Děkuji také Martině Veliké za její pomoc a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat všem nakladatelům za ochotu pomoci, paní Petře Schürové, Barbaře den Ouden a Victorovi Schiferlimu z Nizozemského literárního fondu. Poslední poděkování patří mojí mamince, bez které bych tady nebyla, a mému příteli za podporu.

Inhoud

1. Inleiding.....	6
2. Boekenmarkt en uitgeverijen.....	8
2.1. Vertaalliteratuur.....	9
2.2. Het heden.....	12
3. De vereniging Ne-Be.....	14
3.1. De doelstelling van Ne-Be	14
3.2. Literatuur.....	15
3.2.1. Het eerste jaar van het bestaan van Ne-Be	15
3.2.2. Literatuur in het jaar 2000	16
3.2.3. Het jaar 2001.....	17
3.2.4. Het jaar 2002 en 2003	17
3.2.5. Vijf jaar sinds de oprichting van Ne-Be.....	18
3.2.6. Jaar 2005 en het bezoek van Joost Zwagerman.....	18
3.2.7. Jaar 2006 en 2007.....	18
3.2.8. Jaar 2008 met café Amsterdam.....	19
3.2.9. Jaar 2010.....	21
3.2.10. Jaar 2011.....	22
3.2.11. Het laatste jaar, jaar 2012	22
4. De literaire avond in theater Archa en de reacties van Tsjechische media.....	24
5. Belangrijkste literaire evenementen.....	27
5.1. Svět knihy.....	27
5.2. Noc literatury.....	30
5.3. Prague Writers' Festival.....	32
6. Literaire tijdschriften in relatie met Nederland en België.....	34
6.1. Literární noviny 1999	34
6.2. Plav van 2007	35
6.3. Plav van 2009	37
6.4. Host.....	38
6.4.1. Host van 2003	39
6.4.2. Host van 2011	40

6.5. Tvar	41
6.6. Revue PROSTOR	42
7. Het onderzoek naar de Nederlandstalige titels uitgegeven in Tsjechië	44
8. Conclusie	48
9. Abstract.....	50
10. Bibliografie.....	51
11. Bijlagen	55
Bijlage 1: Het interview met mevrouw Petra Schürová over de <i>Nederlandse editie</i>	55
Bijlage 2: Mevrouw Veronika ter Harmsel Havlíková over de vereniging Ne-Be. ..	58
Bijlage 3: Meneer František Mikš van de uitgeverij Barrister & Principal.....	61
Bijlage 4: Meneer Victor Schiferli van <i>Nederlands letterenfonds</i>	64
Bijlage 5: Barbara den Ouden van <i>Nederlands letterenfonds</i>	65
Bijlage 6: De antwoorden van de uitgevers	68
Anotace	79

1. Inleiding

Het thema van mijn bachelorscriptie is het promoten van de Nederlandstalige literatuur in Tsjechië na 1989. Zoals wij kunnen zien, de vertaalliteratuur maakt een integrerend deel uit van de boekproductie in elk land. Ik wil me in deze scriptie op de Nederlandstalige literatuur concentreren en ik wil de plaats daarvan op de Tsjechische markt vaststellen.

Ik heb dit thema gekozen omdat ik ten eerste over de vereniging Ne-Be schrijven wilde. De vereniging houdt zich veel met de literatuur bezig, dus heb ik me op het verspreiden van de Nederlandstalige literatuur gericht. Daarnaast vind ik het een heel interessant thema.

Ik zal me niet met de jeugdliteratuur bezighouden. Volgens mij is de manier waarop het promoten daarvan werkt heel anders. Bij de jeugdliteratuur gaat het meer om het verhaal van het boek, terwijl bij gewone literatuur (voor volwassenen) is het promoten vaak gericht op de auteur zelf, zijn persoonlijkheid of biografie, zijn prestaties en het land waarvandaan hij komt (bij de vertaalliteratuur natuurlijk).

Ik zal me ook niet met de activiteiten van de Nederlandse en Belgische Ambassade (en met de Vlaamse vertegenwoordiging) bezighouden. Mijn inziens werd er al heel veel over deze twee instellingen geschreven. Ik wil niet herhalen iets wat al onderzocht is, daarom richt ik me op de activiteiten buiten de officiële ambassades en vertegenwoordigingen.

Ik heb mijn bachelorscriptie uit het onderzoek van bronnen samengesteld en daarnaast heb ik mijn eigen onderzoek verricht: ik heb vragenlijsten gemaakt, ik heb bepaalde personen en medewerkers gevraagd, ik zocht informatie die nergens te verkrijgen was.

Het eerste hoofdstuk zal als een inleiding in de problematiek van Tsjechische boekenmarkt dienen. Ik zal de ontwikkeling ervan volgen en de positie van de Nederlandstalige literatuur na 1989 beschrijven. Ik heb me in dit hoofdstuk laten leiden door het proefschrift e van Lucie Smolka Fruhwirtová. Haar werk dient namelijk als een samenvatting van de gebeurtenissen vanaf 1989.

Na deze inleiding zal ik me verder met de belangrijke vereniging Ne-Be bezighouden. Die wordt na het vergaan van de *Nederlandse editie* in 1999 opgericht en houdt zich heel veel met de literatuur en het verspreiden van de Nederlandstalige literatuur in Tsjechië bezig. Ik heb de literaire evenementen geschetst en gereconstrueerd vanaf het begin van het bestaan van Ne-

Be, dus vanaf 1999 tot 2012. De tijdschriften van de vereniging Ne-Be zijn een betrouwbare bron van informatie, ze dateren en sommen de belangrijkste literaire evenementen van elk jaar op.

In het derde hoofdstuk dat *De literaire avond in theater Archa en de reacties van Tsjechische media* heet, wil ik meer over de belangrijkste avond voor het promoten van de Nederlandstalige schrijvers in Tsjechië zeggen. In het eerste deel beschrijf ik het verloop van de avond met hulp van de antwoorden van Victor Schiferli uit *Nederlands letterenfonds*. En in het tweede deel houd ik me met de recensies van de twee belangrijkste auteurs bezig die aan die literaire lezing deelnamen, namelijk van Arnon Grunberg en Cees Nooteboom.

In het volgende hoofdstuk richt ik me op de belangrijkste Tsjechische literaire evenementen die door Nederlandstalige schrijvers bezocht waren. Namelijk zijn het Svět knihy, Noc literatury en Prague Writers' Festival. Ik wil hier laten zien hoeveel en welke auteurs naar Tsjechië kwamen om hun werken persoonlijk te promoten.

In het voorlaatste hoofdstuk wordt er over de Tsjechische literaire tijdschriften gepraat, die betrekking tot Nederland of België hebben. Literaire tijdschriften zijn onmiskenbaar onderdeel van het promoten van literaire werken. Ik heb enkele tijdschriften uitgekozen op grond van hun prestige en de omvang die is aan het onderwerp geschonken.

En tenslotte, in het laatste hoofdstuk van mijn scriptie, verwerk ik de resultaten van mijn onderzoek.

De bedoeling van mijn scriptie is dus het verwerken van de belangrijkste factoren in het promoten van de Nederlandstalige literatuur, op welke manier het promoten werkt, wat is de methode ervan, en gedeeltelijk ook het antwoord geven op de vraag wat de positie van de Nederlandstalige literatuur op de Tsjechische markt is.

2. Boekenmarkt en uitgeverijen

In dit hoofdstuk zal ik de situatie op Tsjechische boekenmarkt na de omwenteling in 1989 beschrijven, en daarnaast de positie van de Nederlandstalige literatuur tussen andere vertaalliteraturen in Tsjechië. Daarna ga ik ook de nieuwe beginselen van verspreiding van de Nederlandse literatuur en cultuur schetsen. Dat zal ik dan in volgende hoofdstukken uitgebreid onderzoeken.

De Fluwelen Revolutie in 1989 veroorzaakte voor alle inwoners van het voormalige Tsjecho-Slowakije fundamentele veranderingen zowel in het politieke als in het persoonlijke leven, en natuurlijk ook op het culturele en sociale gebied. Wat de culturele sfeer betreft, werden alle grenzen met de buitenwereld opengebroken, er was geen censuur meer en aan bod komen ook eerder verboden thema's en literaire werken uit andere landen, voornamelijk de westerse.¹

Met de nieuw verworvene vrijheid van meningsuiting verhoogde ook het aantal van uitgegeven exemplaren. Het is duidelijk dat de lezers snakten naar de eerder verbannen auteurs, die vroeger niet konden worden gepubliceerd. Ook de thema's en genres veranderden. Op de markt komt naast 'erkende' literatuur ook minderwaardige lectuur. Vooral deze soorten van boeken werden in duizenden oplagen uitgegeven.

Het was duidelijk dat de maatschappij in meer gevarieerde literatuur geïnteresseerd was. Er was geen reden meer om telkens de door de regering voorgeschreven boeken te lezen. Uitgeverijen richten zich op de kwantiteit van de productie en willen het publiek op die manier tevredenstellen. Smolka Frühwrtová volgt ook de groei van het aantal uitgeverijen:

„Het aantal van geregistreeerde uitgevers verdubbelde en in 1991 waren in de Tsjechische republiek al 1.080 uitgevers“²

Kort daarna kwamen er de eerste problemen. Al rond 1992 is de markt oververzadigd door boeken. Het aanbod is groter dan de vraag. En na het ontstaan van enkele grote particulieruitgevers waren ook enkele staatsuitgeverijen met hun activiteiten vanwege financiële redenen gedwongen te stoppen.

Het is duidelijk dat alle uitgevers zich aan de huidige trends probeerden aan te passen en

¹ Smolka Frühwrtová, Lucie: *Recepce nizozemské literatury v českém literárním kontextu let 1945-2010*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. P. 66.

² In de brontaal: „Počet registrovaných nakladatelů se zdvojnásobil a v roce 1991 v ČR působilo již 1 080 nakladatelů“. Smolka Frühwrtová, L. 2011, p. 66.

probeerden hun marktpositie te behouden. Het is echter niet altijd gelukt.

„In 2010 heeft het Nationale ISBN Bureau 4 875 uitgevers geregistreerd, maar alleen 1 925 uitgevers ervan hebben minstens één titel uitgegeven. Ongeveer 41% van de boekenmarkt werd door grote uitgeverijen die meer dan 100 titels per jaar uitgeven, overheerst.“³

Het is duidelijk, dat enkele uitgeverijen sneller tot de bewustzijn van de lezers kunnen doordringen.

Lucie Smolka Fruhwirtová geeft bij de cijfers van de gepubliceerde en vertaalde literatuur dit aan:

„Van de totale omvang van de huidige literaire productie (d.w.z. 17 054 gepubliceerde titels in 2010) zijn 88% nieuwe titels en 35% ervan vertaalde literatuur (titels vertaald uit het Engels overwegen duidelijk, gevolgd door vertalingen uit het Duits en het Frans, vertalingen uit kleine literaturen vormen ongeveer 1% van de totale boekproductie).“⁴

In de afgelopen 20 jaar is de Tsjechische boekenmarkt zonder twijfel geconstitueerd tot een markt die vergelijkbaar is met de westerse.

2.1. Vertaalliteratuur

Net als in de Tsjechische literatuur, ook in de vertaalliteratuur was er in de eerste jaren na de Fluwelen Revolutie heel veel te inhalen, wat in de jaren van communisme niet mocht.

Tegelijkertijd worden nieuwe auteurs, nieuwe genres en stromingen, maar ook nieuwe uitgaven van de oudere boeken gepubliceerd. De markt is oververzadigd met vertalingen, die gemakkelijk verkrijgbaar zijn.

Uitgebreid internationaal netwerk van subsidies, samen met samenwerkingspogingen tussen Tsjechische en buitenlandse uitgevers, heeft de ontwikkeling in Tsjechië zeker geholpen. Meestal worden de contacten tussen Tsjechische en buitenlandse uitgevers op basis

³ In de brontaal: „V roce 2010 Národní agentura ISBN registrovala 4875 nakladatelů, ale z tohoto počtu jen 1 925 nakladatelů vydalo alespoň jeden titul. 41% knižního trhu pak ovládají nakladatelství produkující více než 100 titulů ročně.“

Smolka Fruhwirtová, L. 2011, p. 68.

⁴ In de brontaal: „Z celkového objemu dnešní knižní produkce (tj. 17 054 vydaných titulů za rok 2010) tvoří 88% novinek a 35% z tohoto objemu překladová literatura (jasná je převaha titulů přeložených z angličtiny, dále je nejvíce zastoupena literatura přeložená z němčiny a francouzštiny, překlady z malých literatur tvoří asi 1% celkového objemu knižní produkce).“

Smolka Fruhwirtová, L. 2011, p. 68.

van catalogi en internationale boekenbeurzen gehouden. In het zevende hoofdstuk heb ik de situatie binnen de uitgevers Nederlandse titels in Tsjechië onderzocht en ik heb gevonden dat het inderdaad ook zo is. De verkoopcijfers en rendabiliteit van het boek speelt altijd een doorslaggevende rol.

Smolka Fruhwirtová noemt enkele belangrijkste trends in het uitgeven van de Nederlandse literatuur op de Tsjechische markt na 1989. In de eerste plaats worden boeken van eerder succesvolle auteurs heruitgegeven. Als voorbeeld kunnen wij het jaar 1995 noemen. Toen werden er uit 11 Nederlandse titels 8 titels nieuw heruitgebracht. De uitgeverij Svoboda herhaalt de uitgave van Willy Corsari *De man zonder uniform* (Neviditelný nepřítel 1992) en van Jan de Hartog *Het ziekenhuis* (Nemocnice 1993), van Jan de Hartog geeft de uitgeverij voor de tweede keer de roman *Thalassa* (1993). De uitgeverij van Josef Šimon geeft 1994 voor derde keer de roman van Johan Fabricius *Wij Tz'e Hsi, Keizerin van China* (Tajný deník čínské císařovny) uit. De uitgeverij Vyšehrad geeft roman van Toon Kortooms *Help! De dokter verzuipt* (Pomóóóc! Doktor se topí 1992) en daarna ook nieuwe roman *Parochie in de Peel* (Farnost na blatech 1994). Dit zijn enkele voorbeelden van populaire titels, die goed verkoopbaar waren en konden dus in hoge oplages uitgegeven worden.⁵

Wat de nieuwe, eerste uitgaven na 1989 betreft, begon de uitgeverij Ivo Železný als eerste ermee met uitgave van de roman *Twee vrouwen* van Harry Mulisch.

Sinds 1993 heeft de uitgeverij Ivo Železný de editie *Nederlandse bibliotheek* opgericht. Het eerste werk dat ze uitgaven was dit boek van Harry Mulish. Het boek werd daarna vermeld in de krant tijdschrift *Svobodné slovo*, waar een recensie daarvan verscheen, en in *Tvar*. Dit tijdschrift heeft een kort fragment ervan gepubliceerd samen met een interview met de vertaler.

Behalve deze roman van Harry Mulisch zouden ook andere boeken van bekende auteurs in een volledige, ongecensureerde vertaling worden uitgegeven. Één daarvan is de roman van Theun de Vries *De vrouweneter* (Ženojed 1981) en Bernlefs *Hersenschimmen* (Zatmění mozku 1996)

Het is echter mislukt om deze boeken uit te geven. Alleen de roman van Bernlef was in 1996 uitgegeven door de uitgeverij Ivo Železný. Hoewel het oorspronkelijke plan mislukte en het bestaan van *Nederlandse bibliotheek* niet lang duurde, heeft het de aandacht van het *Nederlands Literair Productie en Vertalingenfonds* kunnen aantrekken. Het Fonds ondersteunt

⁵ Smolka Fruhwirtová, L. 2011, p. 70.

het uitgeven en bevordering van de Nederlandse literatuur in het buitenland en werkt nu onder de naam *Nederlands letterenfonds*.

Het eerste boek dat in Tsjechië uitkwam met de financiële steun van het NLPVF was *Twee vrouwen* van Harry Mulisch. Het Fonds dekte drie vierdes van de kosten voor de vertaler en hielp met financiering van het publiceren van dit werk.

De belangstelling voor De Nederlandse literatuur en cultuur begon te groeien. Ook in andere media werd dit gebied gereflecteerd. Al in 1994 vond op de Tsjechische radiozender Český rozhlas *Week van de Nederlandse cultuur* (Týden nizozemské kultury) plaats. Een jaar daarna verscheen een nummer van het tijdschrift *Tvar* (1995, nr. 12) gewijd aan De Nederlandse literatuur, het Nederlands en Nederlandse schilderkunst.⁶ Aan de verspreiding van Nederlandse cultuur in ons land hebben o.a. vertaalsters Olga Krijtová, Veronika ter Harmsel Havlíková, Jana Pellarová en Petra Schürová bijgedragen. Ze hebben geholpen om de aandacht te vestigen op lange traditie van Tsjechisch - Nederlandse betrekkingen en op niet te onderschatten belang van Nederlandse cultuur voor Europees cultureel erfgoed.

Het project van *Nederlandse bibliotheek* moest helaas na een jaar bestaan, dat wil zeggen in 1996, gestopt worden vanwege financiële redenen. Bovengenoemde vertaalsters samen met andere mensen gericht op de verspreiding van De Nederlandse literatuur begonnen te proberen om een andere partner-uitgever te vinden, die hen helpen kon met het uitgeven van De Nederlandse literatuur. De nieuwe partner werd de uitgeverij van de echtgenoot van de neerlandica Petra Schürová, Cinemax. Deze uitgeverij was gericht op het uitgeven van filmliteratuur.

Bij deze uitgeverij werd in 1997 *Nederlandse editie* opgericht. Daar zouden verschillende soorten en genres De Nederlandse literatuur uitgegeven worden, zoals klassieke en hedendaagse literatuur, jeugdliteratuur, non-fictie publicaties, vooral boeken gericht op sociale wetenschappen enz.

Ik had de unieke kans om Petra Schürová persoonlijk te ontmoeten en haar een paar vragen over de *Nederlandse editie* te stellen.⁷ Het eerste gepubliceerde werk waren *Vlaamse sprookjes* (Vlámské pohádky 1997) van Maurits de Mayer, daarna kwam Toon Tellegens *Toen niemand iets te doen had* (Veverčák a mravenec 1998) uit, gevolgd door *Het Belgisch labirint* (Belgický labirint 1998) van Geert van Istendael. Als het laatste boek onder *Nederlandse*

⁶ Smolka Fruhwirtová, L. 2011, p. 71-72.

⁷ De originele vragen en antwoorden vind u onder de eerste bijlage.

editie verscheen Geert Maks *Een kleine geschiedenis van Amsterdam* (Malé dějiny Amsterdamu 1999).

Net als de voorafgaande mislukte pogingen om een permanente, stabiele organisatie te creëren, die de Nederlandse literatuur zou verspreiden, kon *Nederlandse editie* ook niet lang overleven. Aan het eind van de jaren negentig werd het bestaan van de *Editie* beëindigd. Ook als ging de *Editie* niet lang door, was de invloed daarvan op de toekomstige activiteiten nogal groot. Dankzij dit project verstevigde interesse voor de kwaliteitsvertalingen uit de Nederlandse literatuur in Tsjechië.

In 1999 werd de steeds bestaande en zeer actieve vereniging opgericht, die zich op de verspreiding van Nederlandse en Vlaamse cultuur concentreert: *Ne-Be*. Met deze organisatie zal ik me later bezighouden.

In hetzelfde jaar kwamen naar de Praagse boekenbeurs *Svět knihy* schrijvers Cees Nooteboom en Arnon Grunberg, die in de Archa theater aan twee nachten van auteurslezingen deelnamen. De bedoeling was vertalingen van hun boeken te promoten. Dit evenement heeft veel aandacht van de Tsjechische media aangetrokken. In mei 1999 publiceerde literaire krant *Literární noviny* een themanummer (nr. 1999/20) gericht op Nederlandse cultuur en Nederlandse relaties met ons land.⁸

Dit zal ik meer in het vijfde en zesde hoofdstuk behandelen.

2.2. Het heden

Uit de afgelopen jaren bleek dat de Nederlandse literatuur geleidelijk verspreidde naar breder lezerspubliek. Zoals Smolka Fruhwirtová in haar proefschrift vermeldt, werden de boeken van Nederlandse auteurs meestal op het literaire portal *iLiteratura* beoordeeld, net als in culturele kolommen en literaire tijdschriften. Sinds 2000, het jaar dat het NLPVF aan de bevordering van de Nederlandstalige literatuur in Tsjechië heeft deelgenomen, verschenen 44 nieuwe vertalingen van het Nederlands, meer dan tussen 1989 en 1999 dus. Dit kan bewijzen dat de Nederlandse literatuur op zekere mate aan de opmars is. Geregeld worden goed verkoopbare, door Nederlandse kritiek gewaardeerde auteurs, in Tsjechië uitgegeven.

Het publiceren van de Nederlandse literatuur is gestabiliseerd en deze literatuur heeft een

⁸ Smolka Fruhwirtová, 2011, p. 72.

vaste plaats in edities van grote uitgevers ingenomen, gericht op publiceren van kwaliteitsliteratuur in vertaling. Smolka Fruhwirtová noemt bijvoorbeeld de uitgeverijen Euromedia, Mladá fronta, Argo, Pistorius & Olšanská enz. De ontwikkelingen in de Nederlandse literatuur volgen niet alleen de uitgevers maar ook recensenten. Samenwerking tussen Tsjechië en Nederland op literair gebied is ook veelzijdig. Opmerkelijke voorbeelden daarvan zijn evenementen *Café Amsterdam* van 2007, waar schrijvers Frank Westerman, Esther Ending, Remco Campert, Thomas Lieske of Mustafa Stitou deelnamen, of regelmatige aanwezigheid van Nederlandse en Vlaamse auteurs op verschillende auteurslezingen, op de jaarlijkse boekenbeurs *Svět knihy* of tijdens het project *Noc literary* enz..⁹

Tegenwoordig wordt wel een groot aantal titels gepubliceerd, maar het feit dat De Nederlandse literatuur bijna volledig afhankelijk is van de financiële steun van Nederlandse instellingen, blijft problematisch. Zonder deze steun zouden veel minder titels op de markt gebracht kunnen worden. Op de werking van financiële ondersteuning door *Nederlands letterenfonds*, en op de positie van De Nederlandse literatuur uit het oogpunt van Tsjechische uitgevers, kijk ik in het zevende hoofdstuk. In het volgende hoofdstuk richt ik me op de vereniging Ne-Be en de activiteiten ervan.

Dit hoofdstuk dient als een inleiding in de problematiek van literaire markt en de situatie in Tsjechië na 1989. Daaraan kunnen wij goedzien, hoe de Tsjechische markt zich heeft ontwikkeld. Ik heb vooral met het proefschrift van Lucie Smolka Fruhwirtová gewerkt. De informatie eruit heb ik als grondslag gebruikt voor de samenvatting van de gebeurtenissen vanaf 1989. Uit dit hoofdstuk kunnen we afleiden dat 1989 was een jaar van de doorbraak. Natuurlijk werden er Nederlandstalige boeken uitgegeven ook vóór de omwenteling, maar daarna konden de uitgevers zelf beslissen, wat ze gingen uitgeven en wat de markt vroeg. Het aantal van de uitgevers en uitgegeven boeken stijgt, de cultuur ontwikkelt zich. Samen met de Tsjechische literaire omgeving ontwikkelde ook de vertaalliteratuur. De eerste Nederlandse editie werd opgericht, het Nederlandse Nederlands letterenfonds begon het uitgeven van de vertalingen te ondersteunen en alles begon zich tot de dag van vandaag te stabiliseren.

Na deze inleiding zal ik me verder met de belangrijke vereniging Ne-Be bezighouden. Die werd na het vergaan van de Nederlandse editie in 1999 opgericht en houdt zich actief met de literatuur en het verspreiden van de Nederlandstalige literatuur in Tsjechië bezig.

⁹ Smolka Fruhwirtová, L. 2011, p. 77-78.

3. De vereniging Ne-Be

Deze vereniging werd in Praag in mei 1999 opgericht door een geregelde registratie bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het is opgericht door neerlandici, mensen die zich professioneel bezighouden met het Nederlands. Het doel van de vereniging is het samenbrengen van allen die geïnteresseerd zijn in cultuur, geschiedenis en maatschappelijke evenementen in Nederlandstalige landen. Iedereen die geïnformeerd wil zijn over wat er in verband met Nederland of België in Bohemen en Moravië gebeurt, kan in principe lid worden. De vereniging Ne-Be werkt met de ambassades van België en Nederland, met VNTS (Vereniging voor vrienden van Tsjechië en Slowakije), Ons Erfdeel en andere organisaties in Nederland en België samen.

De vereniging Ne-Be wordt door verschillende sponsors ondersteund, zoals de Nederlandse ambassade, uitgeverijen en de Vlaamse vertegenwoordiging.¹

3.1. De doelstelling van Ne-Be

De organisatie Ne-Be heeft enkele belangrijke doelstellingen. Op de website van Ne-Be staat dat het ten eerste verspreiden van informatie is over culturele gebeurtenissen in Tsjechië die met de cultuur uit Nederland en België te maken hebben. De vereniging heeft een website en geeft een tweetalig jaarboek *Bulletin* uit. In het jaarboek kan men informatie krijgen over theatervoorstellingen, tentoonstellingen, lezingen, concerten, over studiemogelijkheden enz.

De vereniging organiseert literaire avonden (niet alleen) voor leden en vertalers die boeken vertalen uit het Nederlands, lezingen over schilderkunst en monumentenzorg, muziekavonden en discussies over film, theater en danstheater.

De leden hebben een bibliotheek opgericht waar Nederlandse boeken te verkrijgen zijn,

¹ An. 2009. Beschikbaar op < http://www.Ne-Be.cz/o_nasnl.html > (Geraadpleegd op 13 februari 2013)

zowel in het Nederlands als in het Tsjechisch. Naast boeken zijn er ook brochures, kaarten, CD's of videocassettes te lenen. De organisatie wil contacten onderhouden met culturele instellingen waarvan de activiteiten met Nederland en België samenhangen en met gelijkaardige verenigingen of organisaties in Nederland en België om met hen ervaringen uit te kunnen wisselen.²

Dankzij de organisatie kan men meer over de activiteiten in verband met Nederland en België te weten komen. Zelfs als een evenement niet door Ne-Be zelf georganiseerd is, promoten de vereniging het als een bemiddelaar.

3.2. Literatuur

Ne-Be besteedt veel aandacht aan literatuur. De vereniging organiseert diverse literaire avonden en publiceert informatie daarover in het tijdschrift Bulletin. Ik heb mijn begeleider, een lid van de organisatie Ne-Be, Mgr. Veronika ter Harmsel Havlíková enkele vragen die zich wijden aan de literatuur en de literaire avonden gesteld.³

In dit hoofdstuk zal ik me met jaren 1999 - 2012 bezighouden en met daarbij horende nummers van het tijdschrift. Ik zal hier de belangrijkste artikelen over literatuur en literaire evenementen op een rijtje zetten. Daarop wil ik laten zien hoe Ne-Be aan het promoten van De Nederlandse literatuur meedoet en op welke manieren ze dat doen.

3.2.1. Het eerste jaar van het bestaan van Ne-Be

De uitgave van Bulletin uit 1999 houdt zich onder andere met de literaire avond in het café G+G bezig. Het ging om de eerste bijeenkomst van de leden sinds de oprichting van de vereniging op 12 mei 1999. Tijdens deze ontmoeting werd er van het onlangs vertaalde boek van Geert Mak *Een kleine geschiedenis van Amsterdam* voorgelezen. Geert Mak was niet in persoon aanwezig en het duurde tot 1 september 1999 voordat de leden kans kregen om hem te ontmoeten. Geert Mak las uit het boek *Een kleine geschiedenis van Amsterdam* voor en gaf kleine lezing over de manier waarop zijn boeken tot stand zijn gekomen.⁴

² An. 2009. Beschikbaar op < http://www.Ne-Be.cz/o_nasnl.html > (Geraadpleegd op 13 februari 2013)

³ De originele vragen en antwoorden vind u onder de tweede bijlage.

⁴ Havlíková, V. 1999. *Amsterodamský anděl v Praze*. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/1999-2.pdf> >

In deze uitgave verschijnt ook een artikel over nieuwe boeken en vertalingen van 1999.

Op 7 december 1999 werd een literaire avond georganiseerd waar de roman *Rituelen* van Cees Noteboom voorgesteld werd.

Een artikel over de gebeurtenissen van de eerste vijf jaar van het bestaan schrijft Petra Schürová in het eerste nummer van *Bulletin* in 2004. Daar kunnen we lezen dat het eerste jaar, 1999, een groot succes was. Onmiddellijk na de eerste ledenvergadering had Ne-Be rond 50 leden en de anderen volgden in de volgende maanden. Het bestuur van de vereniging bestaat uit 8 leden (Petra Schürová, Jana Pellarová, Veronika Havlíková, Eva Giese, Jana Červenková, Zuzana Vittvarová, Lenka Strnadová, Ruben Pellar) en uit 2 redacteuren, die voor het uitgeven van *Bulletin* zorgen (Lenka Strnadová, Jana Červenková).

3.2.2. Literatuur in het jaar 2000

In 2000 was Ne-Be zeer actief. Op 16 maart 2000 vond in de residentie van de Ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden, de heer Robert-Jan van Houtum, een avond van de poëzie plaats.⁵

Op 9 juni organiseerde vereniging Ne-Be een lezing uit het boek *Minoes* van Annie M. G. Schmidt in het café U Knihomola. Het boek verscheen al in 1999 in Tsjechische vertaling.

Op 3 november 2000 was een “Hoffmans avond” georganiseerd. De leden van Ne-Be hadden kans om met de vertaling van *Hoffman's honger* (Hoffmanův hlad) kennis te maken. De vertaler van dit boek is Rudolf Pellar. Het evenement vond in Literair café en boekwinkel U Knihomola plaats.⁶

Op 5 september vond er een ontmoeting met Miep Diekmann plaats.

In dit jaar kwam ook de vertaling van Magriet de Moor *Eerst wit, dan grijs, dan blauw* (*Šedá, bílá, modrá*, Mladá fronta, Praha 2000) op de markt die door Magda de Bruin-Hüblová vertaald is.

(Geraadpleegd op 13 februari 2013)

⁵ Charvátová, K. 2000. *Večer poezie. Cesta časem*. Beschikbaar op < <http://www.ne-be.cz/doc/2000-2.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

⁶ Pellarová, J. 2000. *Hoffmanův večer*. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2000-4.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

In Bulletin van 2000 staat, net als in de *Bulletins* van 1999, veel informatie over andere boeken die op Tsjechische markt kwamen, er worden ook de vertalers ervan vermeld, o.a. *Fantoompijn* (*Statisté*, Aurora, vertaling Veronika Havlíková) van Arnon Grunberg.

3.2.3. Het jaar 2001

In het vorige hoofdstuk vermeldde ik de nieuwe vertaling van boek van Arnon Grunberg *Fantoompijn*. In dit jaar werd op 20 februari door de vereniging Ne-Be een literair avond georganiseerd rond dit boek en auteur. Grunberg zelf was helaas niet aanwezig.⁷

Één van de doelstellingen van Ne-Be was om een bibliotheek op te oprichten. Vanaf 2001 bevindt ze zich dus op de Nederlandse ambassade.

3.2.4. Het jaar 2002 en 2003

In het derde nummer van *Bulletin* van 2002 verscheen een artikel over Hafid Bouazza. Hij heeft voor zijn boek van korte verhalen *De voeten van Abdullah* (1996) een Edgar du Perron Prijs gekregen.⁸ Op 22 mei is deze Nederlandse schrijver van Marokkaanse afkomst naar Praag gekomen om tijdens een literaire avond de vertaling van dit boek in te leiden. Dit boek werd in Tsjechië door de uitgeverij Labyrint uitgegeven en is met illustraties van Michael Rittstein voorzien.

Twaalf dagen voor het bezoek van Hafid Bouazza (op 10 mei dus) was op de 10 mei mevrouw Eettje Ferwerda in Tsjechië om een lezing te houden rond het thema “Hoe en waarom sprookjes vertellen”.

Over de literaire evenementen in het jaar 2003 kunnen wij in het vierde nummer van de dag blad Ne-Be lezen. Een ervan was een literaire avond rond het werk van Hella S. Haasse. Het evenement vond op dinsdag 2 december in het Vinohradse cafétheater “Vikadlo” plaats. Centraal stond het boek *Heren van de thee*, dat dat najaar in Tsjechische vertaling van Petra

⁷ Pellarová, J. 2001. *Možná přijde i Grunberg*. Beschikbaar op < <http://www.ne-be.cz/doc/2001-1.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

⁸ An. Beschikbaar op < <http://www.Nederlands.letterenfonds.nl/en/author/224/hafid-bouazza> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

Schürová verscheen.

3.2.5. Vijf jaar sinds de oprichting van Ne-Be

De vereniging viert vijfde verjaardag in 2004.

In het derde nummer van *Bulletin* uit 2004 schrijft Lenka Strnadová over de ontmoeting met de Nederlandse schrijfster Margriet de Moor. Op 23 oktober vond literaire avond plaats, die door de uitgeverij Paseka georganiseerd werd, in de onlangs geopende literaire club Šípek-Bistrot in de Valentinská-straat. Toen was er ook de auteur zelf aanwezig, ze las uit de *Kreutzer-sonate* voor, die naar het Tsjechisch door Magda de Bruin-Hübllová vertaald werd.⁹

3.2.6. Jaar 2005 en het bezoek van Joost Zwagerman

Het bezoek van Joost Zwagerman vond op 30 oktober in het theater Suterén pod Šípkem plaats. Hij bezocht Tsjechië in verband met het verschijnen van zijn boek *Zes sterren*. Naar het Tsjechisch werd dit boek door Veronika Havlíková vertaald. Leden van Ne-Be, medewerkers van de uitgeverij Odeon en de Nederlandse ambassadrice Ida van Veldhuizen Rothenbücher waren aanwezig, net als andere in Tsjechië wonende (Hans Krijt) of op bezoek zijnde Nederlanders. Joost Zwagerman heeft een stuk van zijn boek voorgelezen en daarna over de thema's in zijn boek gepraat.¹⁰

3.2.7. Jaar 2006 en 2007

Het jaar 2006 was ook vol van literaire avonden. In dit jaar ging het over de Belgische auteur Hugo Claus en zijn roman *Geruchten*. Dit evenement vond op 7 december in de club van Bořek Šípek¹¹ plaats.

Het jaar 2006 bracht ook een andere Nederlandse auteur naar Tsjechië. Het was de

⁹ Strnadová, L. 2004. *Setkání s Margriet de Moorovou*. Beschikbaar op < <http://www.ne-be.cz/doc/2004-3.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

¹⁰ Schürová, P. 2005. *Diář Joosta Zwangermana*. Beschikbaar op < <http://www.ne-be.cz/doc/2005-4.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

¹¹ Šípek is een wereldberoemde Tsjechische kunstenaar, architect, ontwerper en docent.

schrijver Arthur Japin. Arthur Japin kwam op 29 oktober naar Tsjechië om van zijn historische roman *Een schitterend gebrek* voor te lezen. De lezing vond in het café “Krásné Ztráty” plaats.

In september 2007 bezocht schrijfster Kristien Hemmerechts Praag. Ze kwam er op 22 september aan als gast van de laatste dag van het colloquium “Praagse perspectieven”. Deze gebeurtenis vond in het Disk Theater plaats. De presentator van de avond was Walter Moens, Vlaamse vertegenwoordiger. In het officiële podiumgesprek werd er over het nieuwe boek *In het land van Dutroux* en de recensies daarvan gediscussieerd. De politieke situatie van België kwam natuurlijk ook aan bod.

3.2.8. Jaar 2008 met café Amsterdam

De vereniging Ne-Be geeft in 2008 drie nummers van *Bulletin* uit. In het eerste nummer kunnen wij over een grote gebeurtenis van 2007 lezen, namelijk café Amsterdam. Dit literaire programma werd door het *Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds* georganiseerd in samenwerking met het Archa Theater en de Nederlandse ambassade in Praag. Er kwamen veel Nederlandse auteurs naar Praag, namelijk: Remco Campert, Tomas Lieske, Esther J. Ending, Tonnus Oosterhoff, Mustafa Stitou en Frank Westerman. Het evenement vond van 16 tot 18 november plaats. Wij kunnen het evenement door de ogen van Jos Wuijts en Helen Saaf van der Beek zien. Deze artikels werden door Jana Pellarová vertaald en ze waren in Ne-Be gepubliceerd.

Ik wil het evenement met behulp van deze bijdragen reconstrueren. Helen Saaf van der Beek beschrijft het programma als een gevarieerde mengeling van debatten, voorleessessies en interviews die door bekende Tsjechische schrijvers en dichters gepresenteerd waren, het waren bijvoorbeeld Jaroslav Rudiš, schrijver en scenarioschrijver, Igor Malijevský, fotograaf, dichter en romanschrijver, of Magdaléna Platzová, actrice, journaliste, vertaalster en schrijfster.

Vrijdagavond op 16 november begon met het traditionele Archa-programma “EKG De Luxe” van Igor Malijevský en Jaroslav Rudiš, de titel was “On love and Amsterdam, een literaire peepshow”.¹²

¹² Wuijst, J. *café Amsterdam*. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2008-1.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

EKG De Luxe is een literairmuzikale show die sinds het begin van 2007 georganiseerd wordt door Malíjevský en Rudiš in samenwerking met het Archa Theater. EKG is de grootste Tsjechische voorstelling gericht op live literatuur. De protagonisten houden het toneelstuk aan de grens tussen literaire lezing, muziektheater en cabaretavond, elke voorstelling is een première en dernière tegelijk. Een belangrijke rol speelt improvisatie, interactie met het publiek en de manier van het voordragen van de meestal nieuwe teksten van hedendaagse Tsjechische schrijvers.¹³

Op de eerste dag konden de mensen naar de bijdragen van Remco Campert, Tomas Lieske, Mustafa Stitou, Esther J. Ending en Tsjechische schrijver Miloš Urban luisteren. Er werd een kleine vooruitgave van enkele hoofdstukken uit Camperts boek *Een liefde in Parijs* voorbereiden, zodat de bezoekers de bijdrage volgen konden. Bij de andere Nederlandse auteurs waren de vertalingen op het scherm geprojecteerd.

Na de inleiding van Malíjevský en Rudiš waren de Nederlandse schrijvers aan het woord. Remco Campert las een fragment uit *Een liefde in Parijs* voor, Miloš Urban las twee van zijn verhalen voor, Tomas Lieske las vanuit een historische roman *Mijn soevereinen liefde* voor, die ook naar het Tsjechisch vertaald werd. Esther J. Ending las uit haar boek *Na Valentijn* en Mustafa Stitou presenteerde zijn gedichten.

Op zaterdag om 17 uur trad Frank Westerman op, een Nederlandse schrijver en journalist, en Jan Urban, Tsjechische auteur. De presentatrice van de avond was Magdaléna Platzová. Het meest werd er over Westermans werk *El Negro en ik* gepraat, dat naar het Tsjechisch vertaald werd. Het is een reisreportage over ras, cultuur en identiteit. Voor dit boek kreeg hij in 2005 de Vlaamse literaire prijs van boekhandelaars Gouden Uil. Die avond kwamen ook Esther J. Ending en Tomas Lieske aan de beurt met het programma “Vier verhalen”. Zij wisselden af met Markéta Pilátová, een journaliste in de buitenlandse sectie van Respekt, en Petra Hůlová, wier debuutroman *Paměť mojí babičce* naar het Nederlands vertaald is onder de titel *Mijn grootmoeder*. Markéta Pilátová las uit haar boek *Žluté oči vedou domů* voor en Petra Hůlová uit haar nieuwe werk *Umělohmotný třípokoj*.¹⁴

Op de laatste dag van het festival vond een discussie plaats tussen Frank Westerman, Markéta Pilátová en Jan Urban. De thema's waren: de rol van de journalisten en schrijvers,

¹³ An. 2007. *EKG De Luxe – O lásce a Amsterdamu*. Beschikbaar op <<http://www.archatheatre.cz/cs/predstaveni/ekg-de-luxe---o-lasce-a-amsterdamu/>> (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

¹⁴ An. 2007. *café Amsterdam. Nizozemští a Čeští spisovatelé*. Beschikbaar op <<http://www.Nederlands-letterenfonds.nl/events/praha/strana2.php>> (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

integratie, islamofobie, nationale identiteit, religie, fundamentalisme enz. Samen met de schrijvers nam ook Nederlandse ambassadeur Jan-Lucas van Hoorn deel aan het debat.

Het festival is met het programma “In the jellyfish the sea calls” afgesloten waar Remco Campert, Tonnus Oosterhoff, Mustafa Stitou, Radek Fridrich en Vít Janota uit eigen werken voorlezen.¹⁵

Het festival was een groot succes. De aandacht van de media was redelijk groot, Esther J. Ending heeft bijvoorbeeld een interview gegeven dat in het internetdagblad IDNES verscheen.¹⁶

Na dit grote evenement aan het eind van 2007 werd een ander bezoek georganiseerd, namelijk van Geert van Istendael, Belgische socioloog, filosoof en bekende verslaggever. Hij kwam op 18 oktober om zijn naar het Tsjechisch vertaalde boek *Mijn Nederland* te voorstellen.¹⁷

3.2.9. Jaar 2010

In februari 2010 verscheen in *Bulletin* o.a. een artikel over Geert Mak en toen noch te komen vertaling van zijn werk *In Europa*. Petra Schürová, lid van Ne-Be, presenteerde in dat artikel ook enkele stukken van dit boek. Tsjechische vertaling is door de uitgeverij Barrister & Principal in 2012 uitgegeven.¹⁸

In het jaar 2010 nam ook een Nederlandse schrijfster deel aan het literaire festival *Book World* en de *Nacht van de literatuur*. Annelies Verbeke kwam ter gelegenheid van Tsjechische uitgave van haar boek *Slaap!* Het boek werd door Jana Pellarová vertaald en door de uitgeverij Kniha Zlín uitgegeven. Over dit evenement en andere schrijvers die aan deze twee festivals deelnamen zal ik meer in het hoofdstuk *De belangrijkste literaire evenementen* schrijven.

¹⁵ Saaf van der Beek, H. *Café Amsterdam: literární peepshow a zásadní úspěch*. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2008-1.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

¹⁶ Horáčková, A. 2007. *Esther Endingová: Přátelství je víc než láska*. Beschikbaar op < http://kultura.idnes.cz/esther-endingova-pratelstvi-je-vic-nez-laska-f3o-/literatura.aspx?c=A071119_091114_literatura_kot > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

¹⁷ Smejkalová, R. *Můj Geert van Istendael*. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2008-3.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

¹⁸ Meer informatie over dit boek en het bezoek van Geert Mak zijn in het interview met František Mikš, de hoofdredacteur van de uitgeverij Barrister & Principal, te lezen in de bijlage nr. 3.

3.2.10. Jaar 2011

Jaar 2011 was heel belangrijk voor de verspreiding van de Nederlandstalige literatuur in Tsjechië. In maart werd door de uitgeverij Labyrint in de zogenaamde Gutenberg-reeks na het Britse, Franse, Duitse, Italiaanse en Slowaakse leesboekje ook het Nederlandse leesboek gepubliceerd. Veronika ter Harmsel Havlíková schreef een artikel over het *Hollands leesboek* in *Bulletin* van 2011. De publicatie van dit boek was al twee jaar eerder gepland, maar vanwege de crisis werd het pas in 2011 gerealiseerd. De uitgeverij Labyrint heeft vooral voor jonge Nederlandse schrijvers gekozen, die in Tsjechië nog niet hadden gepubliceerd. De bedoeling was het boek zo actueel mogelijk te houden. Twee van de jonge Nederlandse schrijvers, die in het boek zijn vertegenwoordigd, kwamen naar Tsjechië om het boek helpen te promoten. Het waren Franca Treur en Robert Vuijsje. Zij traden bij de doop van het *Hollands leesboek* op. Beide schrijvers gingen dan nog in Brno optreden.¹⁹

Een andere grote gebeurtenis van 2011 was het bezoek van Dimitri Verhulst, Vlaamse schrijver. In mei 2011 kwam hij naar Praag en Brno om zijn boek *Godverdomse dagen op een godverdomse bol* in de vertaling van Veronika ter Harmsel Havlíková voor te stellen.²⁰

3.2.11. Het laatste jaar, jaar 2012

In mei 2012 kwam Peter Terrin, Vlaamse schrijver, naar Tsjechië. Zijn boek *De bewaker* verscheen in 2009 in Nederland en de Tsjechische vertaling werd in 2012 door de uitgeverij Dauphin uitgegeven. Hij kwam de vakgroep neerlandistiek van de Palacký Universiteit in Olomouc bezoeken en in Praag presenteerde hij de Tsjechische vertaling van *De bewaker*. Uit dit boek heeft Miroslav Táborský, een bekende Tsjechische toneelspeler, tijdens de *Nacht van de literatuur* (Noc literatury) voorgelezen.

In mei 2012 werd er nog een auteurslezing georganiseerd. Op 12 maart 2012 vond een Nederlandse en Tsjechische poëzieavond plaats. Hagar Peeters, Nederlands dichteres, en Josef Straka, Tsjechische schrijver, hebben gedichten uit de gedichtenbundel *Loper van licht en Koffers zeelucht* van Hagar Peeters voorgelezen. Deze bundel werd door door Veronika ter

¹⁹ Harmsel-Havlíková, V. ter. 2010. *Hollands leesboek eindelijk hier*. Beschikbaar op < http://dl.dropbox.com/u/17172037/2011_Ne-Be-web.pdf > (Geraadpleegd op 17 februari 2013)

²⁰ Harmsel-Havlíková, V. ter. 2010. *Dimitri Verhulst in Tsjechië*. Beschikbaar op < http://dl.dropbox.com/u/17172037/2011_Ne-Be-web.pdf > (Geraadpleegd op 17 februari 2013)

Harmsel Havlíková naar het Tsjechisch vertaald. Kees Mercks, Nederlandse vertaler en bohemist, heeft gedichten van Josef Straka naar het Nederlands vertaald, deze gedichten kwamen toen ook aan bod. Daarnaast waren er ook werken van Hans Wap, Nederlandse dichter, Tsead Bruinja, Nederlandse dichter van Friestalige en Nederlandstalige poëzie, en van Daniël Dee, Nederlandse dichter uit Zuid Afrika, gepresenteerd.

Ik heb hier de belangrijkste literaire evenementen opgesomd, die door de vereniging Ne-Be of in de samenwerking ermee vanaf 1999 tot 2012 georganiseerd waren. In elk nummer van *Bulletin* konden wij over de nieuwe vertalingen van Nederlandse boeken lezen. Naast de literaire sectie richt zich de vereniging Ne-Be ook op cultuur, geschiedenis, beeldende kunst, muziek, mensen en maatschappij enz..²¹

In dit hoofdstuk wilde ik laten zien, hoeveel aandacht de vereniging op literatuur richt. Ik wilde duidelijk maken, dat de vereniging Ne-Be een non-profit organisatie is, die door mensen die in de Nederlandse en Vlaamse cultuur en literatuur geïnteresseerd zijn, opgericht werd. Ze hebben er zogenaamd 'uit het niets' een stabiele, gerespecteerde organisatie van gemaakt, die aan het merendeel van belangrijke literaire gebeurtenissen deelneemt of die zelf organiseert. Uit mijn opsomming kunnen wij concluderen, dat de vereniging Ne-Be zich veel op literatuur richt. Ze organiseren meerdere literaire lezingen per jaar, soms met de auteur persoonlijk aanwezig. In mijn onderzoek dat in het hoofdstuk zeven komt hadden de meeste uitgevers beantwoord, dat ze met de vereniging Ne-Be samenwerken.

In iedere uitgave van *Bulletin* konden wij over literaire evenementen en nieuwe vertalingen van Nederlandse boeken lezen. Ik heb het hier jaar na jaar uiteengezet, omdat de nummers van *Bulletin* als goed overzicht dienen voor de reconstructie van het verloop van literaire evenementen die met Nederland en België te maken hebben. Het *Bulletin* en de activiteiten van Ne-Be waren een van de belangrijkste bronnen voor mijn scriptie.

²¹ An. 2009. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/> > (Geraadpleegd op 18 februari 2013)

4. De literaire avond in theater Archa en de reacties van Tsjechische media

Nog voor het grote evenement van november 2007, café Amsterdam, dat ook in het theater Archa plaatsvond en dat ik al in het hoofdstuk Ne-Be (3.2.8. Jaar 2008 met café Amsterdam) behandelde, werd er een ander evenement noch eerder georganiseerd. Het evenement vond op 20 en 21 mei 1999 plaats en er werden belangrijke Nederlandse schrijvers op uitgenodigd. Deze literaire avond had echter geen bijzondere titel.

Net als het evenement café Amsterdam was dit ook een belangrijke gebeurtenis die de Nederlandse auteurs en literatuur in het bewustzijn van de Tsjechische lezers kon brengen. Beide evenementen waren blijkbaar een groot succes want de belangstelling van media was enorm.

Op de literaire lezing van 1999 kwamen deze auteurs aan: Remco Campert, Cees Nooteboom, Arnon Grunberg en Magriet de Moor. Naast de Nederlandse schrijvers namen ook Tsjechische schrijvers Jáchym Topol en Michal Viewegh aan die avond deel.¹ De hele gebeurtenis was door *het Nederlands Literaire Productie en Vertalingenfonds* ondersteund.

Ik heb Victor Schiferli uit *Nederlandse Nederlands letterenfonds* naar dit evenement gevraagd.² Uit zijn antwoorden volgt, dat het wel een belangrijk evenement was, maar de manifestatie in 2007 (café Amsterdam) vond hij belangrijker. Hij geeft toe, dat de aanwezigheid van auteurs wel belangrijk is en de aandacht van de pers helpt om de auteurs te promoten.

Victor Schiferli heeft zelf op 9 september 1999 een artikel over dit evenement gepubliceerd. Uit zijn artikel volgt dat het idee om dit evenement te organiseren oorspronkelijk van Henk Hiekamp van het Ministerie van OC&W was. De uitvoering zou gelijk zijn als in Boedapest in 1996. Het evenement was toen ondersteund ook door het Ministerie van OC&W.

In 1998 reisden adjunct-directeur Reintje Gianotten en Victor Schiferli naar Praag om het festival Svět knihy (Boekenbeurs) te bezoeken en daar met de uitgevers over het plan te praten.

¹ Het hele programma is op de website van het theater Archa te bekijken. Beschikbaar op < http://www.ok.cz/archatheatre/czech/z1999_05.htm > (Geraadpleegd op 15 maart 2013)

² Het interview met Victor Schiferli werd afgenomen via de mail. De interview vind u onder de vierde bijlage.

De manifestatie was georganiseerd in de periode rond het festival Svět knihy, in het Archa theater. Naast Cees Nooteboom, Arnon Grunberg en Margriet de Moor zouden ook Toon Tellegen en Geert Mak deelnemen, maar die wezen de uitnodiging af. Naast de literaire lezingen was de manifestatie door andere disciplines uitgebreid zoals animatiefilms, live popmuziek enz.

Voor het evenement waren enkele Tsjechische literaire critici (Joachim Dvořák van Labyrint Revue, Petr Matoušek van Nové knihy en Jaromír Slomek van Literární noviny) naar Nederland uitgenodigd om daar de Nederlandse schrijvers leren te kennen. De critici speelden een grote rol in het genereren van publiciteit later tijdens het evenement.

Op de eerste avond, 2 mei dus, trad Remco Campert op. De tweede avond werd *Op weg naar het verhaal* genoemd. Vier Nederlandse en twee Tsjechisch schrijvers stonden die avond voor het publiek. Ze lazen uit hun werken en beantwoordden de vragen van het publiek.³

Na deze gebeurtenis verschenen in de media veel artikelen en recensies over de auteurs en hun werken. Meestal behandelden de critici twee auteurs, namelijk Cees Nooteboom en Arnon Grunberg. In mei 1999 verscheen het hele nummer (nr. 20) van *Literární noviny* gewijd op De Nederlandse literatuur. Daarnaast bevatte het ook algemene artikelen over Nederlandse cultuur en Nederlands-Tsjechische betrekkingen.

Over de artikelen die in deze uitgave verschenen zal ik meer in het hoofdstuk *Literaire tijdschriften in relatie met Nederland en België* spreken.

Lucie Smolka Fruhwirtová schreef in haar proefschrift een hoofdstuk over de positie van die twee schrijvers binnen de Tsjechische literaire milieu.⁴

Haar conclusie is dat Arnon Grunberg blijkbaar populairder dan Cees Nooteboom is, maar in het themanummer van *Literární noviny* (1999/20) stonden twee artikelen over Noteboom en geen over Grunberg. Notebooms boek *Het volgende verhaal* verscheen in 1999 in de Tsjechische vertaling van Olga Krijtová bij de uitgeverij Mladá fronta.

Cees Noteboom werd na de literaire avond in Archa in veel artikelen en recensies besproken. Onder andere werd hij met andere schrijvers in vergelijking gebracht, vooral met Tsjechische schrijver Milan Kundera, Fernand Pessoa, Portugese dichter en proza schrijver, met Petr Handke, Oostenrijkse proza schrijver en ook met Vladimir Nabokov. Van het aantal

³ Havlíková, V. 1999. *Droom*. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/1999-1.pdf> > (Geraadpleegd op 5 maart 2013)

⁴ Smolka Fruhwirtová, L. 2011, p. 73

vergelijkingen met wereldberoemde auteurs kunnen wij aflezen dat de critici probeerden de aandacht op Noteboom door vergelijkingen met bekende klassiekers te vestigen. Ze plaatsen Noteboom binnen de gecanoniseerde wereldliteratuur en werken dus samen op het promoten van de Nederlandstalige literatuur.

De aandacht na de avond in theater Archa was ook groot. Lucie Smolka Fruhwirtová beschrijft zijn intrede op de Tsjechische markt als succesvol:

*„Hoewel Arnon Grunberg in de Tsjechische literaire omgeving met aanzienlijk lager canonieke status trad dan Cees Nooteboom, kreeg hij van de Tsjechische critici en recensenten vergelijkbare aandacht.“*⁵

Grunberg kwam toen naar Tsjechië om de vertaling van zijn roman *Blauwe maandagen* te promoten. De roman werd door Veronika Havlíková vertaald en door Aurora uitgegeven. Van het aantal artikelen en recensies kunnen wij een representatief tekst kiezen, die van Daniel Anýž *Arnon Grunberg gaat van nu de naasten helpen* (Arnon Grunberg ted' hodlá pomáhat bližním). Anýž stelt Grunberg aan het Tsjechische publiek voor niet alleen op basis van literair - relevante feiten, maar ook qua zijn persoonlijkheid, biografische gegevens en persoonlijk leven. Daarnaast vergelijkt hij Grunberg met Philip Roth, geprezen Amerikaanse schrijver, wat Grunbergs imago bij de Tsjechische lezers alleen helpen kon.

De tweede roman van Arnon Grunberg, die in het Tsjechisch vertaald werd en in 2000 uitgegeven werd door uitgeverij Aurora, *Figuranten*, werd echter door de recensenten bijna genegeerd. Alleen in de *Labyrint revue* (1999/nr. 5-6, p. 28-31) verscheen een artikel over Grunberg en een stuk van het boek in de vertaling van Veronika Havlíková.

Ik wilde aan de recensies laten zien, dat de literaire lezing in theater Archa wezenlijk was voor de toekomstige positie van de beide schrijvers. Ook de vaak voorkomende vergelijkingen met bekende werelddauteurs kon helpen om hun positie sterker te maken. Meerdere recensenten waren voor het evenement uitgenodigd naar Nederland om de auteurs persoonlijk leren te kennen. De recensies kunnen dus ook beïnvloed zijn door de persoonlijke mening over de auteurs. Het was zeker een goede zet van de Nederlandse organisatoren om sommige Tsjechische recensenten naar Nederland uit te nodigen. We kunnen alleen maar raden of er zoveel recensies gepubliceerd waren als ze dat niet hadden gedaan.

⁵ Smolka Fruhwirtová, L. 2011, p. 75

5. Belangrijkste literaire evenementen

Ik heb al in de vorige hoofdstukken de literaire lezingen in theater Archa en café Amsterdam vermeld. In dit hoofdstuk zou ik me graag bezighouden met drie de belangrijkste Tsjechische literaire evenementen die door Nederlandse en Vlaamse schrijvers werden bijgewoond. Namelijk met Svět knihy, Noc literatury en Prague Writers' Festival.¹

5.1. Svět knihy

Svět knihy is een internationale boekenbeurs en een literair festival dat jaarlijks in Praag wordt georganiseerd.

Het eerste bezoek door een Nederlandse auteur was gepland van 12 tot 14 mei 2000. Dat jaar was de officiële eregast de Franstalige Belgische gemeenschap Délégation Wallonie – Bruxelles. Het bezoek van Geert van Istendael zou toen aan het promoten hadden kunnen bijdragen. De schrijver accepteerde uitnodiging, maar helaas kwam hij niet. In het tweede nummer van *Bulletin* van Ne-Be uit 2000 kunnen wij een artikel lezen over dit niet-gerealiseerde project en ook een gedicht van Geert van Istendael, dat op het festival voor de eerste keer voorgesteld werd.²

In *Literární noviny* van 1999 kunnen wij een fragment uit de vertaling van zijn boek *Het Belgisch labyrint* lezen en ook een kort interview met hem.³

Vanaf 2000 tot 2007 traden er geen Nederlandstalige auteurs op dit festival op. Voor de eerste keer nam er Nederlandse vertaler Edgar de Bruin pas in 2008 deel aan. Hij is al sinds de jaren tachtig bezig met het vertalen van de Tsjechische literatuur naar het Nederlands. Tijdens de boekenbeurs kreeg hij de Premia Bohemica prijs voor de bijdragen tot de verspreiding van de Tsjechische literatuur in het buitenland. Na deze gebeurtenis verschenen er artikelen in *Lidové noviny* (24 april 2008), *Respekt* (nummer 20 in 2008) en *Babylon* (26 mei 2008) over.

In 2009 kwamen er op dit festival drie belangrijke Nederlandse en Vlaamse schrijvers, namelijk Arnon Grunberg, Saskia de Coster en Geert van Istendael. In 2009 werd de

¹ Svět knihy (Boekenwereld), Noc literatury (De nacht van de literatuur)

² Istendael, G. van. 2000. *Wereld van het boek*. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2000-2.pdf> > (Geraadpleegd op 1 april 2013)

³ Pellarová, J. 'Belgický labyrint'. *Literární noviny*. 1999, roč. 10, č. 20, p. 5-6

Tsjechische vertaling van Arnon Grunbergs boek *Tirza* uitgegeven, dus hij kwam waarschijnlijk ook om de uitgave te promoten. Reacties op dit boek kunnen wij vinden bijvoorbeeld in de literaire tijdschriften *A2*⁴ of *Tvar*.⁵ Van Saskia de Coster werd haar roman *Held* (Hrdina) in 2008 in de Tsjechische vertaling uitgegeven. In 2008 verscheen alleen één recensie ervan in het tijdschrift *Tvar*. Na het festival Svět knihy volgden meer reacties daarop, bijvoorbeeld in het tijdschrift *Host*⁶ of *Plav*.⁷ Over Geert van Istendael was er iets meer in het tijdschrift *Plav*⁸ te lezen.

Op de beurs konden de bezoekers ook een tentoonstelling over de Tsjechische vertalingen van De Nederlandse literatuur in de periode 1999-2009 bezichtigen. In het kader van het festivalprogramma werd de film *Discovery of Heaven* vertoond, die naar de roman van Harry Mulisch *De ontdekking van de hemel* (Objevení nebe)⁹ gemaakt werd.¹⁰

In 2010 bezocht het festival Svět knihy Vlaamse schrijfster Annelies Verbeke. Annelies Verbeke kwam naar de aanleiding van de Tsjechische uitgave van haar boek *Slaap!* (Spi!). In *Bulletin* van 2010 van de vereniging Ne-Be kunnen wij over dit boek een artikel vinden.¹¹

Naast Annelies Verbeke die persoonlijk aanwezig was, werd ook het werk van Willem Frederik Hermans voorgesteld. W. F. Hermans Nederlandse schrijver maar ook geograaf. Marek Sečkář van de uitgeverij *Host*, literaire criticus Jiří Trávníček en vertaalster Magda de Bruin Hüblová hebben de roman *De donkere kamer van Damokles* (Temná komora Damoklova) van W. F. Hermans aan het publiek voorgesteld.¹²

Deze roman werd in 2010 in de Tsjechische vertaling uitgegeven en wij kunnen meerdere recensies in 2010 in Tsjechische kranten vinden, bijvoorbeeld in het literaire tijdschrift *Tvar*.¹³

⁴ Heller, Jan M. 'Když chlap práskne do stolu. Tirza Arnona Grunberga'. *A2*, 2009, roč. 5, č. 25, p. 7

⁵ Trpka, V. 'Vyvolat si čtenáře'. *Tvar*, 2009, roč. 20, č. 12, p. 21

⁶ Loučková, M. 'Vražda slovy'. *Host*, 2009, roč. 25, č. 3, p. 90-91

⁷ Sedláčková, L. 'Energetická bomba, po které přejde chuť'. *Plav*, 2009, roč. 5, č. 3, p. 47-50

⁸ Loučková, M. 'Proč má Belgie smysl'. *Plav*, 2009, roč. 5, č. 3, p. 2-5

⁹ In 2010 van de uitgeverij Euromedia-Odeon uitgegeven en door Veronika ter Harmsel Havliková vertaald.

¹⁰ Bruin-Hüblová, M. de. 2010. *Přehled česko-nizozemských literárních událostí za rok 2009*. Beschikbaar op <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/25665/prehled-cesko-nizozemskych-literarnich-udalosti-za-rok-2009>> (Geraadpleegd op 5 april 2013)

¹¹ Strnadová, L. 2010. *Annelies Verbeke: Slaap!*. Beschikbaar op <<http://issuu.com/askmarketa/docs/Ne-Be-rocenka/73>> (Geraadpleegd op 5 april 2013)

¹² Bruin-Hüblová, M. de. 2011. *Přehled česko-nizozemských literárních událostí za rok 2010*. Beschikbaar op <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/27701/prehled-cesko-nizozemskych-literarnich-udalosti-za-rok-2010>> (Geraadpleegd op 5 april 2013)

¹³ Adéiová, J. 'Pátrání po pravdě za dveřmi temné komory'. *Tvar*, 2010, roč. 21, č. 19, p. 23

*Host*¹⁴, *Reflex*¹⁵ of op de literaire online portal *iLiteratura*.

In 2011 kwam Vlaamse schrijver Dimitri Verhulst naar Tsjechië om op het festival Svět knihy de Tsjechische vertaling van zijn roman *Godverdomse dagen op een godverdomse bol* (Úprdelný dny na úprdelný planetě) te voorstellen. Bezoekers van het festival konden hem op 13 mei in Praag zien. František Cinger heeft een artikel daarover en ook een interview met Dimitri Verhulst geschreven.¹⁶ Lucie Smolka Fruhwirtová heeft zijn boek gerecenseerd. Deze recensie is op de website *iLiteratura* beschikbaar.¹⁷

Dimitri Verhulst bezocht Svět knihy in persoon, verder waren er ook Thomas Gunzig en Nederlands-Marokaanse auteur Abdelkader Benali besproken.

In 2012 kwamen Nederlandse schrijfster Anna Enquist en Vlaamse schrijver Peter Terrin op de Svět knihy persoonlijk te optreden. Anna Enquist kwam om de Tsjechische vertaling van haar boek *Contrapunt* (Kontrapunkt) te voorstellen. Behalve de optredens op het festival waren ze nog, samen met pianist Ivo Janssen, in de Gemeentelijke Bibliotheek in Praag te zien. Peter Terrin kwam om zijn boek *De bewaker* (Hlídač) te promoten, dat in 2012 naar het Tsjechisch vertaald werd. Peter Terrin heeft daarnaast nog Palacký Universiteit in Olomouc bezocht waar een lezing en discussie met de studenten gehouden werd.¹⁸

Als ik aan het begin schreef, eerst waren de Nederlandstalige schrijvers op het festival Svět knihy nauwelijks vertegenwoordigd. Vanaf 2008 is de aanwezigheid van de Nederlandstalige schrijvers geregeld, het gaat in feite om jaarlijkse bezoeken. Het lijkt erop dat het veroorzaakt werd door het literaire festival café Amsterdam van 2007, waar belangrijke auteurs Remco Campert, Tomas Lieske, Esther Ending, Tonnus Oosterhoff, Mustafa Stitou en Frank Westerman aanwezig waren en dat een bijzondere rol in het promoten van Nederland in Tsjechië heeft gespeeld. Sindsdien is de interesse voor de Nederlandstalige literatuur gestegen.

¹⁴ Bruin-Hüblová, M. de. 'Volání divočiny po holandsku'. *Host*, 2010, roč. 25, č. 2, p. 125

¹⁵ Lundiaková, H. 'Kristus a Jidáš na kříži'. *Reflex*, 2010, roč. 21, č. 16, p. 56

¹⁶ Cinger, V. 2011. *Na Světu knihy představil Dimitri Verhulst román Úprdelný dny na úprdelný planetě*. Beschikbaar op < <http://www.novinky.cz/kultura/233582-na-svetu-knihy-predstavil-dimitri-verhulst-roman-uprdelny-dny-na-uprdelny-planete.html> > (Geraadpleegd op 5 april 2013)

¹⁷ Smolka Fruhwirtová, L. 2011. *Verhulst, Dimitri: Úprdelný dny na úprdelný planetě*. Beschikbaar op < <http://www.iliteratura.cz/Clanek/28535/verhulst-dimitri-uprdelny-dny-na-uprdelny-planete> > (Geradpleegd op 5 april 2013)

¹⁸ Bruin-Hüblová, M. de. 2011. *Přehled česko-nizozemských literárních událostí za rok 2012*. Beschikbaar op <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/31071/prehled-cesko-nizozemskych-literarnich-udalosti-za-rok-2012>> (Geraadpleegd op 5 april 2013)

5.2. Noc literary

In 2013 zal het zevende jaar van het project De nacht van de Literatuur (Noc literary) plaatsvinden. Het Tsjechische centrum, in samenwerking met de culturele instellingen van de EU-landen EUNIC, werken samen om het beste van de Tsjechische literatuur en de wereldliteratuur in Praag en andere Europese steden te voorstellen. Literatuur van zowel kleine als grote landen word in veel aantrekkelijke vormen geïntroduceerd.

Fragmenten uit nieuwe vertalingen van werken van de Europese auteurs worden aan verschillende plekken door bekende personen van Tsjechische culturele kringen voorgelezen. In 2013 worden er 19 teksten uit de hedendaagse Europese literatuur voorgelezen.¹⁹

Al in het eerste jaar van dit project, in 2006 dus, werd er De Nederlandse literatuur vertegenwoordigd, namelijk door Margriet de Moor, Nederlandse schrijfster en pianiste. Op de culturele portal *Scena* vinden wij een artikel *Přehledka emocí v ukázce Martriet de Moor – Kreuzerova sonáta. Přednáší Barbora Kodetová*.²⁰ In 2006 werd de Tsjechische vertaling van de roman *Kreuzersonate* uitgegeven, vertaald door Magda de Bruin-Hübllová.

Drie jaar later vinden we opnieuw een vertegenwoordiger van de Nederlandstalige literatuur op dit evenement. In 2009 konden de bezoekers tijdens de Nacht van de Literatuur een fragment van de roman *Tirza* van Arnon Grunberg horen, voorgelezen door acteur Jan Kačer en een fragment uit het boek *Held* (Hrdina) van Saskia de Coster, die zelfs persoonlijk aan de lezing deelnam. Vanuit haar boek las Ivan Řezáč voor.²¹

In 2010 werd er de vertaling van *De donkere kamer van Damokles* (Temná komora Damoklova) voorgesteld van W. F. Hermans, de acteur Roman Zach las er een fragment uit.²² De tweede Nederlandstalige schrijver op het evenement was Annelies Verbeke, die aanwezig

¹⁹ Het project zal op 15 mei 2013 in Praag plaatsvinden.
< <http://www.nocliteratury.cz/2012/cs/praha/o-projektu> > (Geraadpleegd op 6 april 2013)

²⁰ Benešová, J. 2006. *Noc literary*. Beschikbaar op
<http://scena.cz/index.php?d=3&page=galerie&id_g=65&id_o=17> (Geraadpleegd op 6 april 2013)

²¹ Bruin-Hübllová, M. de. 2011. *Přehled česko-nizozemských literárních událostí za rok 2009*. Beschikbaar op
<<http://www.iliteratura.cz/Clanek/25665/prehled-cesko-nizozemskych-literarnich-udalosti-za-rok-2009>>
(Geraadpleegd op 6 april 2013)

²² An. 2010. *Willem Frederik Hermans (Nizozemsko): Temná komora Damoklova*. Beschikbaar op
< <http://www.nocliteratury.cz/2010/cs/praha/literature/willem-frederik-hermans-nizozemsko-temna-komora-damoklova> > (Geraadpleegd op 6 april 2013)

was tijdens het voorlezen uit haar boek *Slaap!*.²³

In 2011 werd Nederlandse schrijver Kader Abdolah gepresenteerd, Iranse schrijver die naar Nederland is geëmigreerd. De acteur Martin Preiss las uit zijn boek *Het huis van de moskee* (*Dům u mešity*) voor dat in Tsjechische vertaling van Lucie Smolka Fruhwirtová verscheen.²⁴ In 2011 nam Dimitri Verhulst ook deel aan het festival Svět knihy.²⁵ Op de Nacht van de Literatuur las de Tsjechische acteur Martin Stránský een fragment voor uit zijn boek *Gotverdomse dagen op een godverdomse bol*.²⁶

In 2012 presenteerde Daniela Kolářová samen met pianist Emil Viklický in de Jazz dock de roman van Anna Enquist *Contrapunt* die in 2011 in Tsjechische vertaling verscheen.²⁷ Daarnaast kwam er ook Peter Terrin. Bekende Tsjechische acteur Miroslav Táborský las uit zijn boek *De bewaker* een fragment voor.²⁸

Van dit overzicht kunnen we zien, dat sinds 2009 de Nederlandse en Vlaamse literatuur aan Noc literatury geregeld vertegenwoordigd wordt. Altijd gaat het om een of twee auteurs, wier boeken recent een Tsjechische vertaling kregen. Deze vertalingen worden door bekende Tsjechische kunstenaars aan het publiek voorgesteld. Soms wordt een auteur ook naar andere steden uitgenodigd (Brno, Olomouc), waar hij of aan de universiteit, of in een culturele instelling een lezing houdt. Op die manier werkten EUNIC, Tsjechisch centrum, Ne-Be en de theaters samen op het verspreiden en promoten van Nederlandse en Vlaamse literatuur in Tsjechië.

²³ An. 2010. *Annelies Verbeke (Belgie-Vlámko): Spi!*. Beschikbaar op < <http://www.nocliteratury.cz/2010/cs/praha/literature/annelies-verbeke-belgie-vlamsko-spi> > (Geraadpleegd op 6 april 2013)

²⁴ An. 2011. *Kader Abdolah: Dům u mešity (Nizozemsko)*. Beschikbaar op < <http://www.nocliteratury.cz/2011/cs/praha/literature/kader-abdolah-dum-u-mesity-nizozemsko> > (Geraadpleegd op 6 april 2013)

²⁵ zie boven

²⁶ An. 2011. *Dimitri Verhulst: Úprdelný dny na úprdelný planetě (Belgie-Vlámko)*. Beschikbaar op < <http://www.nocliteratury.cz/2011/cs/praha/literature/dimitri-verhulst-uprdelny-dny-na-uprdelny-planete-belgie-vlamsko> > (Geraadpleegd op 6 april 2013)

²⁷ An. 2012. *Anna Enquistová: Kontrapunkt*. Beschikbaar op < <http://www.nocliteratury.cz/2012/cs/praha/literature/anna-enquistova-kontrapunkt> > (Geraadpleegd op 6 april 2013)

²⁸ An. 2012. *Peter Terrin: Hlídač*. Beschikbaar op < <http://www.nocliteratury.cz/2012/cs/praha/literature/peter-terrin-hlidac> > (Geraadpleegd op 6 april 2013)

5.3. Prague Writers' Festival

De Amerikaanse journalist Jacy Meyerpubliceerde in 2009 een artikel over de Prague Writers' Festival (voortaan zal ik de naam van het festival tot PWF afkorten), waarin ze schrijft:

*“Prague Writers' Festival is een van de oudste literaire festivals in Europa. Het festival gaat terug naar London in de late jaren 1970 toen Michael March, de president van de PWF, begon een internationaal literair festival vast te houden. Veel van deelnemers waren afkomstig uit Midden- en Oost-Europese landen. In 1991 verhuisde het festival naar Praag, voor een deel vanwege zijn literaire geschiedenis en traditie, maar ook omdat organisatoren geloofden dat het moet nu in een voormalig communistisch land. Iets meer dan 100 mensen bezochten het eerste Praagse festival in mei 1991, meer dan 2000 waren het vorig jaar. Voor PWF is ook de bedoeling om andere mensen over hun activiteiten te laten weten, die niet in staat zijn in Praag te zijn. De gebeurtenissen zijn simultaan live online, zowel in het Tsjechisch en het Engels.”*²⁹

De Nederlandstalige literatuur werd twee keer op dit festival vertegenwoordigd, beide keer door Arnon Grunberg. Voor de eerste keer kwam hij in 2007 en daarna in 2012. In 2007 werden daarbij 32 stukken van Pět jednohubek uitgegeven, wat een boek is met selectie van teksten uit Grunbergs boeken Amuse-gueule en Grunberg rond de wereld. Arnon Grunberg kwam om over zijn boek Blauwe maandagen (Modré pondělky) te praten. Lidové noviny hebben op 4 juni een interview met Arnon Grunberg gepubliceerd.³⁰ In 2012 kwam hij om de Tsjechische vertaling van zijn boek Tirza, dat al in 2009 uitgegeven werd, te promoten.³¹

Dit zijn de drie belangrijkste Tsjechische evenementen die door Nederlandstalige schrijvers

²⁹ In de brontaal: „PWF is one of the oldest literary festivals in Europe. The festival dates back to London in the late 1970's when March began holding international poetry readings. Many of the participants were from Central and Eastern European countries. In 1991, the festival moved to Prague, in part because of its literary history and tradition but also because organizers believed it should now be in a former Communist country. A little over 100 people attended the first Prague festival in May 1991; more than 2000 attended last year's. PWF is also intent on sharing its activities with those unable to be in Prague. Its events are simulcast live online in both Czech and English.”

Meyer, J. 2009. *Prague Writers' Festival 2009*. Beschikbaar op < <http://www.expats.cz/prague/article/books-literature/prague-writers-festival-2009-preview/> > (Geraadpleegd op 7 april 2013)

³⁰ Horák, O. 2009. *Arnon Grunberg: Matka se ke mně nechtěla znát*. Beschikbaar op < http://www.pwf.cz/archivy/texty/rozhovory/arnon-grunberg-matka-se-ke-mne-nechtela-znat_2645.html > (Geraadpleegd op 7 april 2013)

³¹ Ik heb de medewerkers van PWF naar wat nadere informatie gevraagd. Naar inspannende verzoeken en meerdere e-mails heb ik tot de dag van vandaag helaas geen antwoord gekregen. Ik wilde weten waarom juist Grunberg twee keer aanwezig was, of het om een persoonlijke beslissing van de directie ging en of ze ook andere Nederlandstalige auteurs wilden uitnodigen.

bezocht waren. In dit hoofdstuk wilde ik laten zien, dat het promoten niet alleen op uitgegeven boeken ligt en er wordt niet alleen over de auteurs in literaire tijdschriften geschreven. Ze komen persoonlijk naar Tsjechië om zich voor te stellen en ook om het promoten van hun boeken te ondersteunen. De reizen van de auteurs werden door *Nederlands Letterenfonds* gefinancierd en ondersteund. Het Fonds zorgt voor het verspreiden en dankzij het en andere verenigingen kunnen wij de auteurs ook ik Tsjechië persoonlijk zien. Deelname aan een van de festivals is een goede manier van het promoten van de boeken, het helpt om de aandacht van de mensen te trekken. Meestaal is het bezoek aan het festival met de uitgave van de Tsjechische vertaling verbonden.

Uit de vragenlijst voor Nederlands letterenfonds volgt, dat niet alle auteurs vertaald kunnen worden. Er zijn auteurs die nooit vertaald worden en er zijn ook auteurs die heel vaak vertaald worden en dus ook bekender zijn en zullen eerder worden uitgenodigd op een festival. Dat kunnen wij ook uit de lijst van de auteurs aflezen die aanwezig waren in Tsjechië. Het zijn allemaal bekende en beroemde schrijvers uit Nederland of België, die vaak ook naar andere talen vertaald zijn. Het zijn schrijvers van wie er meerdere Tsjechische uitgaven van hun boeken gepubliceerd waren. Daaruit volgt, dat wij slechts de bekendste Nederlandstalige schrijvers persoonlijk te kennen krijgen.

6. Literaire tijdschriften in relatie met Nederland en België

In deze sectie zal ik me met enkele belangrijke Tsjechische tijdschriften bezig houden, die na de revolutie in 1989 aandacht besteden aan de Nederlandse en Vlaamse literatuur en cultuur. De meeste interesse kunnen wij na 1999 zien. Er kwamen veel recensies, artikelen en stukken uit boeken uit. Ik heb er een paar onderzocht en die ga ik hier bespreken. Deze artikelen en tijdschriften vond ik het meest interessant en belangrijk qua de keuze van thema's en de bedoeling daarachter. Ik heb ze uitgekozen ook op grond van hun prestige en de omvang die aan het onderwerp is gewijd. Eerst gaat het om de kwaliteitskrant *Literární noviny* en daarna enkele literaire tijdschriften. In 1999 vond de literaire lezing in het theater Archa plaats en bij deze gelegenheid hebben *Literární noviny* het hele nummer 20 gewijd aan de Nederlandse en Belgische cultuur en literatuur.

6.1. Literární noviny 1999

Zeker heeft de belangrijkste literaire lezing van 1999 de grootste invloed op het verschijnen van dit themanummer. Naast één artikel over Cees Nooteboom, waarover ik in het vorige hoofdstuk schreef, zijn er andere belangrijke artikelen te zien.

Ten eerste is er een artikel van van R. J. van Houtum, de ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden, over de culturele samenwerking tussen de Tsjechische republiek en Nederland verschenen. Luc Jacobs, lid van de raad van ambassade van het Koninkrijk der België, schreef een artikel over het boek *Praha-Brusel, bylo &bude* van Paul Rock, een voormalige directeur van het Nederlandse Ministerie van Cultuur. Het boek beschrijft de geschiedenis van het sociaal-culturele erfgoed van Tsjechië en België.¹

Verder kunnen wij over de *Editie Nedboek* of de vereniging Ne-Be lezen. Het artikel van Olga Krijtová dient als een overzicht van historische gebeurtenissen en van ontwikkeling van de nu goed ingewerkte positie van de Nederlandstalige literatuur in Tsjechië.²

Een artikel van Jana Pellarová beschrijft de standpunt van Nederland op het feminisme.³

¹ *Literární noviny*, 1999, roč. 10, č. 20, p. 1

² idem, p. 2

³ *Literární noviny*, 1999, roč. 10, č. 20, p. 4

Veronika Kopáčková richt zich in haar tekst op de nieuwe generatie van schrijvers in Nederland, de zogenaamde *Generatie Nix*.⁴

Veronika ter Harmsel Havlíková schreef het artikel *Prolomení tabu* over de veranderingen in Nederland die tijdens de jaren zestig plaatsvonden en over de invloed daarvan op literatuur.⁵

Dit zijn volgens mij de belangrijkste artikelen die in dit themanummer van *Literární noviny* over Nederlandse en Vlaamse cultuur verschenen. Wij kunnen daarop zien, dat de belangstelling voor de Nederlandstalige literatuur steeg en daarom was er besloten om dit themanummer uit te geven. Auteurs van de artikels probeerden ook enkele belangrijke fenomenen aan het Tsjechische publiek te brengen zodat het kon zien waar de Nederlandstalige literatuur haar inspiratiebronnen had.

6.2. Plav van 2007

Plav is een maandblad voor wereldliteratuur. Het dubbelnummer 7-8 uit het jaar 2007 is gewijd aan de vertalingen van de Nederlandstalige literatuur, met de titel *Foto's uit Nederland en Vlaanderen*. Ter inleiding kunnen wij over het gesprek van de pedagogen en vertalers van de Faculteit der letteren van de Masaryk Universiteit in Brno lezen over de methodologie van vertalen.⁶

Verder is er een artikel van Janneke Weijermars *Boek en bal, of hoe een schrijversfeest de Nederlandse literaire wereld in zijn greep houdt* (Ples knihy aneb Kterak bál básníků ovládl nizozemský literární svět) te vinden.⁷ De auteur stelt hier aan Tsjechische lezer dit belangrijke Nederlandse literaire evenement.

Daarnaast kunnen wij een fragment van het boek *Gebr. (Bratři) van Ted van Lieshout*, Nederlandse schrijver en illustrator, lezen. Het fragment werd door Veronika Maxerová, Tsjechische vertaalster en lerares, vertaald.

Verder staat er een verhaal van Dimitri Verhulst, *De vijver der gezonken babylijkjes*

⁴ idem, p. 8

⁵ idem, p. 9

⁶ *Plav*, 2007, roč. 3, č. 7-8, p. 2-6

⁷ Het boek en bal word in Amsterdam op Leidseplein, waar de Stadstheater ligt, gehouden als een openingsceremonie van de jaarlijkse Week van het boek. Het gaat om een evenement, waar de vooraanstaande Nederlandse schrijvers worden uitgenodigd. De eerste bal werd in 1947 gehouden.

(Rybník potopených tělíček). Het verhaal komt uit de verhalenbundel *De helaasheid der dingen* uit 2006. Het verhaal is tweetalig gedrukt, beide taalvarianten staan naast elkaar.⁸

Verder is er ook een fragment gepubliceerd uit het roman *Een Liefde in Parijs* van Remco Campert, Nederlandse dichter, romanschrijver, journalist en vertaler. Ook vinden wij daar een fragment uit het boek *Veel vrouwen, af en toe een man* van Kristien Hemmerechts, een stuk uit het drama *Familie* van Nederlandse toneelschrijfster, scenerioschrijfster en regisseur Maria Goos en het verhaal *Het adres* uit de verhalenbundel *De andere kant* van Marga Minco.

In deze uitgave is ook ruimte voor het toneel. Er werd het toneelstuk *Silikon* van Gerardjan Rijnders, een komedie uit de jaren tachtig, gepubliceerd. Gerardjan Rijnders is toneelschrijver, scenarioschrijver, regisseur en acteur. Tsjechisch publiek kon de enscenering van zijn werk *Liefhebber* op het internationale festival Theatre in Plzeň in 2000 zien.

Een andere auteur van toneelstukken over wie wij in *Plav* lezen kunnen, is Judith Herzberg en haar werk *Kras* (Šrám). *Plav* publiceert het tweede bedrijf van het werk. Naast het schrijven van toneelspelen is Herzberg ook bekend voor haar gedichten.

Marijke Schermer is Nederlandse toneelschrijfster die in haar werk *Klei* de problemen van interpersoonlijke relaties behandelt. Het vierde bedrijf van haar werk *Klei* word in deze uitgave van *Plav* gepubliceerd.⁹

Een van de laatste artikelen over de Nederlandse literatuur presenteert een aantal gedichten van drie Nederlandstalige auteurs. De eerste auteur is Geert Buelens, Nederlandse dichter en hoogleraar. In het maandblad *Plav* kunnen wij zijn gedicht *Verlaat* (Propust') lezen. De tweede auteur is Dirk van Bastelaere, Vlaamse postmoderne dichter. Van hem kunnen wij een gedicht *Hart you piece of shit* (Srdce, you piece of shit) lezen. Derde auteur is K. Michel, oftewel Michael Maria Kuipers, Nederlandse dichter uit Tilburg. Zijne gedichten *De namen zijn adem* (Ve jménech je dech) en *Vuistregels* (Naučení) zijn in het maandblad te vinden. Alle drie de gedichten zijn door Martina Loučková, Tsjechische vertaalster, vertaald.¹⁰

Martina Loučková behandelt ook de rol van de poëzie. Ze beschrijft de situatie in Nederland op basis van het werk *Ongerijmd succes. Poëzie in een onpoëtische tijd* (Nečekaný úspěch. Poëzie v nepoetické době) van Thomas Vaessens, Nederlandse schrijver, dat zich de

⁸ idem, p. 15-23

⁹ *Plav*, 2007, roč. 3, č. 7-8, p. 24-72

¹⁰ idem, p. 73-77

vraag stelt welke rol de literatuur heeft in de wereld van vandaag.¹¹

Magda de Bruin-Hübllová schreef een artikel over de Nederlandse uitgave van *Praags dagboek*, een dagboek van Petr Ginz, die over zijn ervaringen uit de concentratiecamp Theresienstadt schrijft. Magda de Bruin-Hübllová richt zich in haar tekst op de discrepanties in de Duitse editie.¹²

Aan het eind kunnen wij over Arnošt Procházka, belangrijke Tsjechische vertaler en de oprichter van het tijdschrift *Moderní revue*, lezen. Op de laatste pagina van het maandblad staat een overzicht van gepubliceerde vertalingen uit het Nederlands vanaf 2003 tot en met 2007 en ook een lijst van de aankomende vertalingen.¹³

Deze uitgave van het maandblad *Plav* geeft ons een algemeen inzicht in de Nederlandstalige literatuur. Er werd zowel proza als drama en ook poëzie gepresenteerd. Wij kunnen informatie krijgen over de vertalingen en over het vertalen zelf. Het grootste deel bestaat uit fragmenten uit de boeken van diverse auteurs. Blijkbaar gaat het om een presentatie van de Nederlandstalige literatuur, cultuur en de schrijfstijl.

6.3. Plav van 2009

In 2009 verscheen er een ander themanummer van *Plav*, ditmaals aan België gewijd. In dit nummer wordt ook over Franstalige Belgische dichters geschreven, bijvoorbeeld Jean-Marie Klinkenberg of William Cliff, maar daar richt ik me niet op. Mijn aandacht wordt in de hele scriptie aan Nederlandstalige auteurs gevestigd.

Aan het begin van dit nummer vinden wij een interview met Geert van Istendael. Naar het Tsjechisch werden twee van zijn boeken vertaald, namelijk *Belgický labyrint* en *Moje Nizozemsko*. Het interview gaat over Belgische nationale identiteit en de problemen daarvan.¹⁴

Er wordt een fragment uit het boek *Grote Europese Roman* (Velký evropský román) van Koen Peeters gepubliceerd.

Verder kunnen wij drie voorbeelden van Vlaamse poëzie vinden. Martina Loučková

¹¹ idem, p. 78-81

¹² *Plav*, 2007, roč. 3, č. 7-8, p. 82-86

¹³ idem, p. 87-91

¹⁴ *Plav*, 2009, roč. 5, č. 3, p. 2-5

vertaalde namelijk de stedelijke gedichten van Tom Lanoye, Bart Moeyaert en Miriam van Hee, en stelde daarbij ook het fenomeen van stadsdichters(chap) voor aan het Tsjechische publiek.

Annelies Verbeke komt ook in dit maandblad aan bod. Jana Pellarová vertaalde een stuk uit haar boek *Slaap!*.¹⁵

Verder vinden wij in *Plav* nog een tekst van Lucie Sedláčková over het boek *Held* (Hrdina) van Saskia de Coster. Naast de analyse ervan is er ook een fragment van de Tsjechische vertaling te lezen.¹⁶

De literatuur uit België is blijkbaar gevraagd. Als wij de twee uitgaven van *Plav* in vergelijking brengen, kunnen wij concluderen, dat dit tijdschrift zich meer op Vlaamse literatuur heeft gericht dan op de Nederlandse. Hoewel de inhoud van het themanummer uit 2007 tussen allebei Nederlandse en Vlaamse literatuur verdeeld werd, over de Vlaamse literatuur werd een aparte uitgave van 2009 uitgegeven.

Binnen twee jaren kwamen twee nummers van het tijdschrift *Plav* uit die zich met de Nederlandstalige literatuur bezighouden. Zeker fungeren ze als een werktuig voor het promoten, omdat de artikelen in het tijdschrift de lezer in staat stellen om de Nederlandstalige literatuur van alle kanten te leren kennen.

6.4. Host

Het maandblad *Host* is een van de belangrijkste literaire tijdschriften in Tsjechië. Het tijdschrift heeft zich meermaals ook op de Nederlandstalige literatuur gericht. Ik zal hier twee nummers ervan bespreken, namelijk het eerste nummer van 2003 en het derde nummer van 2011. Die vind ik qua hun omvang en inhoud belangrijk voor het verspreiden van informatie over Nederlandse en de Vlaamse literatuur.

¹⁵ *Plav*, 2009, roč. 5, č. 3, p. 35-38

¹⁶ idem, p. 47-50

6.4.1. Host van 2003

De eerste uitgave van het tijdschrift *Host* is op schrijfsters gericht. Veronika ter Harmsel Havlíková schreef een artikel met de titel *Walkure en tuiniersters of de vrouwen in de moderne de Nederlandse literatuur* (Valkýry a zahrádkářky aneb Ženy v moderní nizozemské literatuře). De auteur beschrijft in haar artikel de positie van moderne Nederlandse vrouw in de hedendaagse maatschappij en maakt ons bekend met de teksten van verschillende bekende Nederlandse schrijfsters.

In dezelfde uitgave van het maandblad *Host* is ook een artikel van Magda de Bruin Hüblová *De Nederlandse schrijfsters* te vinden, een artikel van Sylva Hulová *Hella S. Haasse – Het portret van de “grande dame” van de Nederlandse literatuur* en een artikel van Jana Pellarová *De Nederlandse schrijfster Tessa de Loo*.

Magda de Bruin-Hüblová verklaart aan het begin van haar artikel de term “Nederlandse schrijfsters”. Het zijn de Nederlandse en Vlaamse vrouwen maar ook de vrouwen die afkomstig uit de voormalige koloniën zijn, schrijfsters uit Zuid-Afrika en ook de afstammelingen van de Marokkaanse, Turkse of Chinese immigranten.

Magda de Bruin-Hüblová richt zich in haar artikel op twee schrijfsters, Margriet de Moor en haar werk *Eerst grijs, dan wit dan blauw*, en Connie Palmen met *Vriendschap*. Beide boeken verschenen ook in het Tsjechisch.¹⁷

Sylva Hulová behandelt in haar artikel het niet gemakkelijke leven van Hella S. Haasse. Ze wordt als een van de meest productieve schrijfsters van Nederland gezien. Ze schreef tweeëntwintig romans en korte verhalen, achttien essayistische boeken, zeven toneelstukken, één poëziebundel en ze heeft ook een aantal vertalingen gepubliceerd. Sommige van haar boeken worden ook naar andere talen vertaald, *Oeroeg* werd het meest vertaald. In het Tsjechisch is bijvoorbeeld het boek *Páni čajových plantáží* (Heren van de thee, 2003) verschenen.¹⁸

Jana Pellarová richt zich eerder op het introduceren van Tessa de Loo. In 1993 heeft die haar meest succesvolle boek gepubliceerd, *De tweeling* (Dvojčata).¹⁹

¹⁷ Bruin-Hüblová, M. de. ‘Holandanky v literatuře’. *Host*, 2003, roč. 19, č. 1, p. 55-57

¹⁸ Hulová, S. ‘Hella S. Haasseová – Portrét „grande dame“ nizozemské literatury’. *Host*, 2003, roč. 19, č. 1, p. 58-61

¹⁹ Pellarová, J. ‘Nizozemská spisovatelka Tessa de Looová’. *Host*, 2003, roč. 19, č. 1, p. 62

De vier artikelen over de vrouwen in de Nederlandse literatuur, over de historie en het vechten voor hun rechten geeft ons een brede introductie over de ontwikkeling van de vrouwelijke de Nederlandse literatuur. Ze toonden ons de meest succesvolle en beroemdste schrijfsters van onze tijd, die vergelijkbare status kregen als de mannen van de Nederlandse literatuur. Van alle schrijfsters, die in dit artikel genoemd werden, was tenminste één boek naar het Tsjechisch vertaald. Het feit dat de artikelen over hen in een van de invloedrijkste Tsjechische tijdschriften verschenen, kan als het promoten van de Nederlandstalige literatuur worden gezien.

6.4.2. Host van 2011

Na acht jaar van de publicatie van het Nederlandse themanummer gaf het maandblad *Host* in zijn editie *De wereldliteratuur* een themanummer uit gericht op de Vlaamse literatuur. In deze uitgave kunnen wij over de geschiedenis van de Vlaamse literatuur lezen, over de ontwikkeling ervan en over de nieuwe tijdperk van de Vlaamse literatuur.

Aan het begin kunnen wij een essay van Tom Van Imschoot lezen met de titel *Jak byla vynalezena vlámská literatura (O literáním zázraku, který dnes probíhá ve Flandrech)*. In zijn artikel beschrijft hij de ontwikkeling van de zogenaamde “Vlaamse proza” en van de term zelf. Het alles gaat namelijk ook met *Het Vlaams Fonds voor de Letteren* gepaard dat in 1999 werd opgericht, en dat Vlaamse schrijvers ondersteunt. de Vlaamse literatuur is vrij populair in het buitenland en bovendien ook in Nederland. Goede voorbeelden daarvan zijn Annelies Verbeke met haar boek *Slaap!*, Stefan Brijs met *De engelenmaker* of het boek *De helaasheid der dingen* van Dimitri Verhulst. Annelies Verbeke en Dimitri Verhulst zijn namen die ook in Tsjechië bekend zijn.

Verder kunnen wij ik deze uitgave een interview met Peter Holvoet-Hanssen, een Antwerpse stadsdichter, vinden. Stadsdichterschap bestaat in Antwerpen vanaf 2003. Een dichter vervult zijn functie meestal twee jaar. Zijn taak is ongeveer zes gedichten binnen één jaar te schrijven. De inhoud van de gedichten hangt meestal samen met sociale en etnische problemen in de stad, over de belangrijke gebeurtenissen of kwesties van dat tijdperk enz. Na Peter Holvoet-Hanssen werd Bernard Dewulf de stadsdichter van Antwerpen.²⁰

²⁰ Sečkař, M. ‘Vedení města mě považuje za básnického piráta’. *Host*, 2011, roč. 27, č. 3, p. 101-102

Als het laatste artikel van dit nummer zal ik het artikel van Magda de Bruin-Hübllová vermelden. De titel ervan is *Vlamingen versus Nederlanders*. Magda de Bruin-Hübllová schrijft onder andere over de situatie waarin Vlaamse auteurs zich bevinden. Omdat ze nog steeds aan de Nederlandse uitgeverijen afhankelijk zijn, werden hun teksten door een Nederlandse editor verbeterd volgens de Noordnederlandse norm.²¹

Als wij de twee uitgaven van het maandblad vergelijken, kunnen wij zien dat de uitgave van 2003 zich meer op personen (vrouwen) van de Nederlandse literatuur richt. De uitgave van 2011 geeft meer voorkeur aan Vlaamse cultuur en literatuur in het algemeen. Dus we krijgen een beeld over Nederland en België vanuit meerdere verschillende perspectieven en dat is volgens mij een goede manier, hoe ook de lezers die geen betrekking hebben met deze twee landen, een goed overzicht van het literaire gebied ervan kunnen krijgen.

6.5. Tvar

Tvar is een literair tijdschrift dat twee keer per maand wordt uitgegeven. Ik zal me in dit hoofdstuk met het twaalfde nummer van 1995 bezighouden. Op drie pagina's van het tijdschrift vinden wij drie artikelen van Olga Krijtová.

Het eerste artikel van Olga Krijtová heet *Nizozemí není (jen) Nizozemsko a Nizozemsko (jen) Holandsko*. Zij beschrijft de verwarring erover hoe Tsjechen Nederland moeten noemen en hoe het met het Nederlands zit in Vlaanderen.

In het tweede artikel concentreert zich Olga Krijtová zich op het thema van euthanasie in de Nederlandse literatuur en de geschiedenis van de euthanasie-problematiek in het bijzonder.

In de Nederlandse literatuur wordt dit thema vaak centraal gesteld. Olga Krijtová noemt schrijvers als Eduard de Perron en zijn gedicht *Gebed bij de harde dood* (*Modlitba při těžké smrti*) of Willy Corsari en haar roman *De man zonder uniform* (*Neviditelný nepřítel*).²²

Nederland behandelt de problematiek van euthanasie zeer openlijk. Er wordt daarover openbaar gepraat, zeer vaak wordt het in de media gethematiseerd en het is ook een populair thema in de literatuur.

Het derde artikel heet *Nizozemská knihovna*. Dit artikel vertelt ons de geschiedenis van de

²¹ Bruin-Hübllová, M. de. 'Vlámové kontra Nizozemci'. *Host*, 2011, roč. 27, č. 3, p. 103.

²² Krijtová, O. 'Eutanazie očima nizozemské literatury'. *Tvar*, 1995, roč. 6, č. 12, p. 10-11

editie *Nizozemská knihovna* onder de uitgeverij Ivo Železný. In deze editie kwamen werken van Harry Mulisch *Twee vrouwen* (*Dvě ženy*) en *Hersenschimmen* (*Zatmění mozku*) van J. Bernlef uit wat ik ook in het hoofdstuk twee vermeldde. Dit boek werd in het Tsjechisch twee keer uitgegeven (1996 en 2010), voor de tweede keer met een andere titel, namelijk *Vyhasínání mozku Martina Kleina*. In de rest van het artikel kunnen wij een fragment uit dit boek lezen.

Dit nummer van *Tvar* stelt ons voor de Nederlandse standpunten over cultuur maar ook de daar heersende maatschappelijke thema's. De thematiek van talloze boeken en artikelen in Nederland geeft het beeld weer van een openlijke maatschappij. Literatuur spiegelt hier de Nederlandse maatschappij weer.

6.6. Revue PROSTOR

Het laatste tijdschrift waarmee in me bezighouden wil is het maatschappelijke en culturele tijdschrift dat per kwartaal uitgegeven wordt, *revue PROSTOR*. Het derde en vierde nummer van 2012, nummer 95/96, heet *Kulturní křižovatky: Praha – Brusel, Češi a Belgičané v dialogu*.

Bijna driehonderd pagina's gaan over de maatschappij, politiek, cultuur, kunst en de literatuur van Tsjechië en België. Ik zal proberen om een kort overzicht van de inhoud van dit tijdschrift te geven. Vooral ga ik hier de artikelen over literatuur en cultuur opsommen, omdat daarnaast er over politieke betrekkingen wordt geschreven, wat niet het onderwerp van mijn scriptie is. Veel aandacht wordt op de relaties tussen Vlaanderen en Wallonië geschonken, net als op de geschiedenis van deze twee gebieden.

Jan Jařab, arts, journalist en vertaler, houdt zich in zijn artikel *Belgie mezi Bruegelem a Ensorem* met de vraag “Wat is het dominante kenmerk van de Belgische cultuur?” bezig. Hij noemt bijvoorbeeld de schilderkunst, architectuur, de carnavals, fragmentatie en de obsessie met details. Hij vergelijkt België met de beelden van Pieter Bruegel, die net als het land zeer overvol zijn.

In het hoofdstuk *cultuur* wordt de Belgische literatuur onder woorden gebracht. Ten eerste is er een klein voorbeeld van Leonards Nolens' poëzie te vinden. Leonard Nolens is succesvolle Belgische dichter. De gedichten komen uit zijn gedichtenbundel *Zeg aan de kinderen dawij niet deugen* (*Řekni dětem, že nestojíme za nic*) waarvoor hij in 2012 de

prestigieuze Prijs der Nederlandse Letteren heeft gewonnen. Martina Loučková heeft zes gedichten voor *revue PROSTOR* gekozen en vertaald.

Een ander artikel dat met literatuur te maken heeft is *Vlámská literatura na vzestupu* van Veronika ter Harmsel Havlíková. De auteur beschrijft in haar artikel de hedendaagse situatie van de Vlaamse literatuur, hoe ze in de loop van tijd zelfstandig geworden is en dat ze niet meer een deel zal uitmaken van de Nederlandse literatuur. Verder spreekt Ter Harmsel Havlíková over de relatie van Tsjechen tot de Vlaamse literatuur, over de toenemende belangstelling ervoor, die te danken is aan de verdiensten van *Het Vlaams Fonds voor de Letteren*.

Aan het eind van het tijdschrift vinden wij een fragment van het boek *Kristův příchod do Bruselu* (De intrede van Christus in Brussel) van Dimitri Verhulst, een van de meest succesvolle hedendaagse Belgische schrijvers. Hoe Veronika ter Harmsel Havlíková in haar inleidende paragraaf schreef, is dit boek een groteske over de wereld van vandaag, tegelijk gaat het om een sociaal kritisch beeld van de hedendaagse België.²³

Revue PROSTOR geeft ons een zeer breed overzicht van België. Wij vinden daar persoonlijke meningen van verschillende mensen uit diverse vakgebieden. Het is bijna een “boek” met informatie over politiek, geschiedenis, cultuur en literatuur en het legt ook de nadruk op de overeenkomsten en verschillen van Tsjechië en België. Vooral het gedeelte over literatuur kan lezer aansporen om meer over de Vlaamse literatuur te willen weten, het wekt belangstelling ervoor.

Dit hoofdstuk heeft ons meer over de tijdschriften gezegd die zich bezighouden met de Nederlandstalige literatuur. De literaire tijdschriften zie ik als een van de manieren van het promoten. Nederland en België zijn twee kleine landen en een doorsnee Tsjechische lezer weet niet veel over de literatuur ervan. Daarom kunnen de literaire tijdschriften hem iets nieuws over de basis van de Nederlandstalige literatuur vertellen. Omdat het thema van mijn scriptie het promoten van de Nederlandstalige literatuur is, kunnen deze literaire tijdschriften niet ontbreken. Uit dit hoofdstuk volgt, dat er redelijk veel over de Nederlandstalige literatuur sinds 1989 geschreven werd en dat er zelfs gespecialiseerde themanummers verschenen. Ik heb alleen de belangrijkste nummers uitgekozen, er waren natuurlijk nog andere maandbladen die zich ermee bezighielden.

²³ *revue PROSTOR* 95/96. Kulturní křižovatky: Praha – Brusel, Češi a Belgičané v dialogu. *Sdružení pro vydávání revue PROSTOR*, 2012, roč. 30, č. 3. – 4.

7. Het onderzoek naar de Nederlandstalige titels uitgegeven in Tsjechië

In mijn onderzoek heb ik me gericht op de Nederlandstalige boeken die in Tsjechië uitgegeven werden. Ik heb redacteurs van verschillende uitgeverijen vragen gesteld.

De uitgeverijen hebben een wezenlijk belang voor de boekenmarkt. Alles hangt van hen af. Wat er uitgegeven wordt of hoeveel Nederlandstalige boeken naar de Tsjechische markt komen beslissen zij. Ik wilde namelijk weten, hoe het proces van het uitgeven eruit ziet, hoe groot de interesse voor de Nederlandstalige literatuur is, hoe de uitgevers informatie over de Nederlandse en Vlaamse boekenmarkt krijgen, hoe ze het uitgeven betalen, wie financiert het publiceren enz.

Ik heb een vragenlijst opgemaakt en vijftien uitgeverijen aangesproken. Het merendeel van ondervraagde uitgeverijen was bereid om de vragen te beantwoorden. Iveta Coufalová van de uitgeverij *Lidové noviny* heb ik zelfs persoonlijk ontmoet.

De redacteurs van de uitgeverijen die me hebben geantwoord: Tomáš Dimter en Tomáš Černý van *Mladá fronta*, Jindřich Jůzl van *Odeon*, Eva Ledererová van *Eroika* en *Prostor*, Iveta Coufalová van *Lidové noviny*, Milan Macháček van *Paseka*, Adam Kubát van *Vakát*, Joachim Dvořák van *Labyrint*, Šárka Šavrdová van *Dybbuk*, Eva Michálková van *Aurora*, Marta Rottová van *Host* en František Mikš van *Barrister & Principal*.

Ik wilde zowel van grotere als van kleinere uitgeverijen informatie krijgen. Er zijn uitgeverijen die bijvoorbeeld tien vertalingen van het Nederlands hebben uitgegeven, maar ook uitgeverijen die alleen één boek hebben gepubliceerd. Daarop kunnen wij de verschillen goed vergelijken.

Mijn vragen waren als volgt:

- a. Hoe komt u in de uitgeverij te weten over de boeken en de literaire evenementen in Nederland?
- b. Op welke manier zoekt u informatie over Nederlandse boeken op?
- c. Op welke basis besluit u om een boek uit te geven?
- d. Wie bepaalt welk boek wordt uitgegeven?

- e. Komt soms de vertaler met het idee om een boek uit te geven, of geeft u de opdracht aan de vertaler?
- f. Hoe werkt de financiering?
- g. Communiceert u met *Nederlandse Nederlands letterenfonds*? Wie houdt zich met de steun van dit fonds bezig?
- h. Hoe promoot u het boek dat uitgegeven gaat worden of dat u al uitgegeven hebt? Bent u betrokken bij het promoten van het boek of de auteur?
- i. Werkt u samen met universiteiten of bepaalde verenigingen, zoals Ne-Be?
- j. Hoeveel boeken heeft u uitgegeven na 1989?
- k. Wat was de eerste titel die u hebt uitgegeven en hoe ging het ermee?
- l. Afhankelijk van de boeken, die in de uitgeverij gepubliceerd waren – welke boeken hadden het grootste succes en waarom? Hoe kunt u het verklaren? Had het boek een bijzondere marketing?
- m. Wat denkt u van de Nederlandse literaire productie? Is ze lucratief? Zijn het boeken, die de neiging hebben om succesvol te worden?
- n. Wat is volgens u typerend voor de Nederlandse literaire productie?
- o. Met welke andere vertaalliteratuur is de Nederlandse vergelijkbaar?
- p. Wat zijn de toekomstplannen van u? Bent u een nieuwe Nederlandstalige titel aan het voorbereiden?

Samen met de uitgeverijen heb ik ook Barbara den Ouden uit *Nederlands letterenfonds* gevraagd. Ik wilde informatie krijgen over de manier waarop de ondersteuning werkt, hoe groot de ondersteuning is, hoeveel boeken hebben ze al ondersteund enz.¹

De vragen aan mvr. Den Ouden waren:

- a. Op welke manieren ondersteunt Nederlands letterenfonds het verspreiden en promoten van De Nederlandse literatuur in Tsjechië?

¹ De antwoorden van Barbara den Ouden uit *Nederlands letterenfonds* vind u onder de vijfde bijlage.

- b. Hoe groot is (ongeveer) het bedrag waarmee u het een en ander financieel ondersteunt?
- c. Wat gebeurt met de ondersteunde publicatie nadat het uitgegeven wordt? Krijgt u ook wat verdiend geld? Houdt u bij wat de ontvangst van het boek is, is dat belangrijk?
- d. Zijn er voorkeuren wat de vertalers betreft? Speelt de vertaler eigenlijk een rol?
- e. Is uw (financiële) hulp ook aan de uitgeverijen bestemd? Zo ja, op welke manier ondersteunt u ze?
- f. Hoeveel Nederlandstalige publicaties die naar het Tsjechisch vertaald werden, hebt u sinds 1989 ondersteund?
- g. Zijn er bepaalde voorkeuren voor de financiële ondersteuning, bv. wat genre, auteur, succespotentieel betreft?
- h. Wie en op welke manier beslist wat zal door *Het Fonds* ondersteund worden?
- i. Merkt u dat bepaalde auteurs meer succes hier hebben dan elders?

Uit de antwoorden² van de uitgevers blijkt dat de meeste uitgeverijen informatie over de literaire evenementen en gebeurtenissen van het catalogus krijgen dat door *Nederlands letterenfonds* uitgegeven wordt en aan de uitgeverijen gestuurd, of van de vertalers uit het Nederlands zelf. De redenen om een Nederlandstalig boek uit te geven zijn meestal: een mogelijke relevantie voor de Tsjechische markt, referenties, persoonlijke beoordelingen en een fragment uit het boek dat aantrekkelijk leek. De meeste uitgeverijen zoeken een vertaler zelf, een minder gebruikelijke mogelijkheid is dat de vertaler zelf een boek aan de uitgeverij voorstelt. Bij het *Nederlands letterenfonds* speelt de vertaler ook een grote rol, namelijk moet de vertaler op een vertalerslijst van *Het Fonds* staan. Als de vertaler er niet op staat, moet hij een proefvertaling aan *Nederlands letterenfonds* sturen die beoordeeld wordt of hij goed genoeg is.

Alle uitgeverijen rekenen met de steun van *Nederlands letterenfonds*, ze vragen de subsidies aan. Barbara den Ouden verklaart hoe het met de ondersteuning werkt. Eerst moeten de Tsjechische uitgevers een aanvraag indienen voor een ondersteuning van de vertaalkosten.

² de antwoorden van de uitgevers vind u onder de zesde bijlage.

Als het goedgekeurd wordt en de uitgevers de subsidie krijgen, betaald *Nederlands letterenfonds* maximaal 70% van de vertaalkosten, bij klassieke romans kan het ook 100% zijn. Op mijn vraag of er bepaalde voorkeuren voor de financiële ondersteuning zijn, antwoordde ze: „*We letten op drie zaken: kwaliteit van het oorspronkelijke werk, kwaliteit van de vertaling, kwaliteit van de uitgever.*”

De uitgeverijen moeten na de uitgave geen percentage van de verkoop aan *Nederlands letterenfonds* betalen. Dus ze krijgen de subsidie zonder iets terug te betalen.

Het promoten van het boek is ook heel belangrijk, de meeste uitgevers werken samen met de media – tijdschriften, omroep, recensies daarin. De grotere uitgeverijen zoals *Mladá fronta* proberen de auteurs naar Tsjechië uit te nodigen. Hier kan *Nederlands letterenfonds* ook helpen, het kan volgens Barbara den Ouden de reiskosten vergoeden van de Nederlandse auteurs die naar Tsjechië komen om hun werk te promoten.

De meeste van de uitgeverijen werken samen ook met de universiteiten of een vereniging, meestal met de vereniging Ne-Be, die het promoten helpt organiseren.

Een heel interessante vraag was de vraag, of de Nederlandstalige literatuur lucratief is. de Nederlandstalige literatuur is volgens de redacteurs niet lucratief, het zijn boeken die meestal interessant zijn, maar ze kunnen geen bijzondere lezersreactie verwachten.

Op de laatste vraag, wat de toekomstplannen zijn, kunnen wij zien dat enkele grotere uitgeverijen, die al meerdere Nederlandstalige boeken hebben uitgegeven, wel nieuwe titels voorbereiden.

Uit mijn onderzoek blijkt, dat *Nederlands letterenfonds* wezenlijke rol in het verspreiden van de Nederlandstalige literatuur in Tsjechië speelt. Alle uitgevers geven toe dat zonder de subsidies van *Het Fonds* het uitgeven van de boeken niet mogelijk zou kunnen zijn. Er zullen zeker veel minder boeken gepubliceerd worden zonder hulp van *Nederlands letterenfonds*. Dankzij *Het Fonds* hebben Tsjechische lezers vrij grote keuze van Nederlandstalige boeken, in vergelijking met de literaire productie van andere kleinere landen (Finland). Tijdens het uitgeven is ook het promoten van belang. Zonder de verenigingen zoals Ne-Be, of evenementen zoals café Amsterdam of Svět knihy, zouden de lezers niet zo veel over de Nederlandstalige literatuur weten.

8. Conclusie

In deze scriptie heb ik gedetailleerd het promoten van Nederlandstalige literaire werken in Tsjechië na 1989 behandeld. Om het te kunnen analyseren heb ik meerdere factoren onder de aandacht gebracht. In de inleiding van mijn scriptie heb ik de situatie en de ontwikkeling van de Nederlandstalige literatuur op de Tsjechische markt beschreven. Ik wilde daarop laten zien, hoe het uitgeven van de Nederlandstalige literatuur veranderde en ontwikkelde. Voor de omwenteling is namelijk het publiceren door de censuur en door het daarop aangepaste systeem van de boekenproductie beïnvloed.

Na de omwenteling was de boekenmarkt weer hersteld. Door de activiteiten van verschillende verenigingen, in ons geval de belangrijkste vereniging Ne-Be, en vertalers is de belangstelling voor de moderne, hedendaagse de Nederlandstalige literatuur toegenomen.

Uit mijn scriptie blijkt, dat de positie van de Nederlandstalige literatuur op de Tsjechische markt stabiliseerde. Het uitgeven van vertalingen uit het Nederlands stijgt, er worden veel recensies van Nederlandstalige boeken gepubliceerd, er komen speciale uitgaven van de tijdschriften aan, er worden auteurs naar Tsjechië uitgenodigd om aan een literair evenement deel te nemen.

Wij kunnen niet precies vaststellen welke positie de Nederlandstalige literatuur op de Tsjechische markt heeft. Wat wij bijna zeker zeggen kunnen, is dat het eerder om een marginele literatuur gaat die niet centraal staat.

Verder blijkt uit mijn onderzoek, dat het uitgeven van de Nederlandstalige literatuur en het promoten ervan helemaal afhankelijk is van de financiële steun van *Nederlands letterenfonds* en *Het Vlaams Fonds voor de Letteren*. Zonder de hulp daarvan zouden de vertalingen niet uitgegeven kunnen worden. In het totaal ondersteunen ze hoogstens 70% van de vertaalkosten, bij de klassieke romans kan het ook 100% zijn. Daarnaast ondersteunen of financieren de *Fondsen* ook de reizen van de auteurs naar landen waar ze de boeken promoten. Als een literair evenement in Tsjechië georganiseerd werd, bijvoorbeeld de literaire lezing in theater Archa, hielp *Nederlands letterenfonds* met de organisatie of met de financiering. Ze organiseren ook reizen van Tsjechische uitgevers en vertalers naar Nederland waar ze meer over Nederlandse literaire productie kunnen leren. Zonder het initiatief van *Het Fonds* zouden aanzienlijk minder Nederlandstalige boeken uitgegeven worden.

Aan de antwoorden van de uitgevers kunnen wij zien, dat ze altijd met de steun van *Het*

Fonds rekenen, dat ze de Nederlandstalige boeken promoten net als alle andere, dat ze de Nederlandstalige literatuur niet lucratief vinden en de helft van hen niet bezig is met het voorbereiden van een nieuwe titel van de Nederlandse of Vlaamse literatuur.

9. Abstract

Mijn scriptie behandelt het promoten en verspreiden van de Nederlandstalige literatuur in de Tsjechische Republiek na 1989. Ik houd me met de promotie van de literaire werken bezig. In mijn werk beschrijf ik in de inleiding de ontwikkeling van de Tsjechische boekenmarkt na de omwenteling en de positie van de Nederlandstalige literatuur op de Tsjechische markt.

Ik heb het promoten vanuit verschillende kanten bekeken. Eerst houd ik me met de vereniging Ne-Be bezig en de literaire activiteiten daarvan vanaf de oprichting, daarna reconstrueer ik literaire lezing van 1999 in theater Archa en de navolgende recensies van boeken van twee belangrijkste auteurs daar aanwezig, Arnon Grunberg en Cees Nooteboom. Een van de andere manieren van het promoten zijn de literaire tijdschriften. Ik vermeld in het voorlaatste hoofdstuk drie belangrijkste literaire evenementen, die door Nederlandse of Vlaamse auteurs bezocht waren. Aan het eind van mijn scriptie komt mijn onderzoek aan bod. Uit het onderzoek tussen Tsjechische uitgevers van Nederlandse boeken wil ik te weten komen, hoe het promoten en verspreiden daarvan in Tsjechië verloopt, welke positie de Nederlandstalige literatuur in Tsjechië inneemt en welke rol het *Nederlands letterenfonds* of *Het Vlaams Fonds voor de Letteren* speelt.

My bachelor thesis focuses on the promotion and spreading of Dutch literature in the Czech Republic after 1989. I write about the promotion of the literary works. In the introduction of my thesis I describe the development of the Czech book market after the revolution and the position of the Dutch literature on the Czech market.

I have looked at the process of promotion from different points of view. Firstly, I concentrate on the association Ne-Be and its literary activities from the moment of its formation, then I reconstruct the literary reading of 1999 in the theatre Archa and the following reviews of the books by two most important authors present there, Arnon Grunberg and Cees Nooteboom. Another way of promotion are literary magazines. In the penultimate chapter I mention three major literary events attended by Dutch and Flemish authors. At the end of my thesis my research can be found. Through a research of Czech publishers of Dutch books I want to find out about the promotion and spreading of these books in Czech Republic, what position Dutch literature has in Czech Republic and what role *Nederlands letterenfonds* or *Het Vlaams Fonds voor de Letteren* play.

10. Bibliografie

- Adéiová, J. 'Pátrání po pravdě za dveřmi temné komory'. *Tvar*, 2010, roč. 21, č. 19, p. 23
- An. 1999. Beschikbaar op <http://www.ok.cz/archatheatre/czech/z1999_05.htm> (Geraadpleegd op 15 maart 2013)
- An. 2007. 'café Amsterdam. Nizozemští a Čeští spisovatelé'. Beschikbaar op <[http://www.Nederlands letterenfonds.nl/events/praha/strana2.php](http://www.Nederlands_letterenfonds.nl/events/praha/strana2.php)> (Geraadpleegd op 15 februari 2013)
- An. 2007. 'EKG De Luxe – O lásce a Amsterodamu'. Beschikbaar op <<http://www.archatheatre.cz/cs/predstaveni/ekg-de-luxe---o-lasce-a-amsterodamu/>> (Geraadpleegd op 15 februari 2013)
- An. 2009. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/> > (Geraadpleegd op 18 februari 2013)
- An. 2009. Beschikbaar op < http://www.Ne-Be.cz/o_nasnl.html > (Geraadpleegd op 13 februari 2013)
- An. 2010. 'Annelies Verbeke (Belgie-Vlámsko): Spi!'. Beschikbaar op <<http://www.nocliteratury.cz/2010/cs/praha/literature/annelies-verbeke-belgie-vlamsko-spi>> (Geraadpleegd op 6 april 2013)
- An. 2010. 'Willem Frederik Hermans (Nizozemsko): Temná komora Damoklova'. Beschikbaar op <<http://www.nocliteratury.cz/2010/cs/praha/literature/willem-frederik-hermans-nizozemsko-temna-komora-damoklova>> (Geraadpleegd op 6 april 2013)
- An. 2011. 'Dimitri Verhulst: Úprdelný dny na úprdelný planetě (Belgie-Vlámsko)'. Beschikbaar op <<http://www.nocliteratury.cz/2011/cs/praha/literature/dimitri-verhulst-uprdelny-dny-na-uprdelny-planete-belgie---vlamsko>> (Geraadpleegd op 6 april 2013)
- An. 2011. 'Kader Abdolah: Dům u mešity (Nizozemsko)'. Beschikbaar op <<http://www.nocliteratury.cz/2011/cs/praha/literature/kader-abdolah-dum-u-mesity-nizozemsko>> (Geraadpleegd op 6 april 2013)
- An. 2012. 'Anna Enquistová: Kontrapunkt'. Beschikbaar op <<http://www.nocliteratury.cz/2012/cs/praha/literature/anna-enquistova-kontrapunkt>> (Geraadpleegd op 6 april 2013)
- An. 2012. Beschikbaar op <<http://www.nocliteratury.cz/2012/cs/praha/o-projektu>> (Geraadpleegd op 6 april 2013)
- An. 2012. 'Peter Terrin: Hlídač'. Beschikbaar op <<http://www.nocliteratury.cz/2012/cs/praha/literature/peter-terrin-hlidac>> (Geraadpleegd op 6 april 2013)
- An. Beschikbaar op <[http://www.Nederlands letterenfonds.nl/en/author/224/hafid-bouazza](http://www.Nederlands_letterenfonds.nl/en/author/224/hafid-bouazza)> (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

- Benešová, J. 2006. 'Noc literatury'. Beschikbaar op http://scena.cz/index.php?d=3&page=galerie&id_g=65&id_o=17 > (Geraadpleegd op 6 april 2013)
- Bruin-Hüblová, M. de. 'Holand'anky v literatuře'. *Host*, 2003, roč. 19, č. 1, p. 55-57
- Bruin-Hüblová, M. de. 'Vlámové kontra Nizozemci'. *Host*, 2011, roč. 27, č. 3, p. 103.
- Bruin-Hüblová, M. de. 'Volání divočiny po holandsku'. *Host*, 2010, roč. 25, č. 2, p. 125
- Bruin-Hüblová, M. de. 2010. 'Přehled česko-nizozemských literárních událostí za rok 2009'. Beschikbaar op <http://www.iliteratura.cz/Clanek/25665/prehled-cesko-nizozemskych-literarnich-udalosti-za-rok-2009> > (Geraadpleegd op 5 april 2013)
- Bruin-Hüblová, M. de. 2011. 'Přehled česko-nizozemských literárních událostí za rok 2010'. Beschikbaar op <http://www.iliteratura.cz/Clanek/27701/prehled-cesko-nizozemskych-literarnich-udalosti-za-rok-2010> > (Geraadpleegd op 5 april 2013)
- Bruin-Hüblová, M. de. 2011. 'Přehled česko-nizozemských literárních událostí za rok 2012'. Beschikbaar op <http://www.iliteratura.cz/Clanek/31071/prehled-cesko-nizozemskych-literarnich-udalosti-za-rok-2012> > (Geraadpleegd op 5 april 2013)
- Cinger, V. 2011. 'Na Světu knihy představil Dimitri Verhulst román Úprdelný dny na úprdelný planetě'. Beschikbaar op <http://www.novinky.cz/kultura/233582-na-svetu-knihy-predstavil-dimitri-verhulst-roman-uprdelny-dny-na-uprdelny-planete.html> > (Geraadpleegd op 5 april 2013)
- Harmsel-Havlíková, V. ter. 2010. 'Dimitri Verhulst in Tsjechië'. Beschikbaar op http://dl.dropbox.com/u/17172037/2011_Ne-Be-web.pdf > (Geraadpleegd op 17 februari 2013)
- Harmsel-Havlíková, V. ter. 2010. 'Hollands leesboek eindelijk hier'. Beschikbaar op http://dl.dropbox.com/u/17172037/2011_Ne-Be-web.pdf > (Geraadpleegd op 17 februari 2013)
- Havlíková, V. 1999. 'Amsterodamský anděl v Praze'. Beschikbaar op <http://www.Ne-Be.cz/doc/1999-2.pdf> > (Geraadpleegd op 13 februari 2013)
- Havlíková, V. 1999. 'Droom'. Beschikbaar op <http://www.Ne-Be.cz/doc/1999-1.pdf> > (Geraadpleegd op 5 maart 2013)
- Heller, Jan M. 'Když chlap práskne do stolu. Tirza Arnona Grunberga'. *A2*, 2009, roč. 5, č. 25, p. 7
- Horáčková, A. 2007. 'Esther Endingová: Přátelství je víc než láska'. Beschikbaar op http://kultura.idnes.cz/esther-endingova-pratelstvi-je-vic-nez-laska-f3o-/literatura.aspx?c=A071119_091114_literatura_kot > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

- Horák, O. 2009. 'Arnon Grunberg: Matka se ke mně nechtěla znát'. Beschikbaar op <http://www.pwf.cz/archivy/texty/rozhovory/arnon-grunberg-matka-se-ke-mne-nechtela-znat_2645.html> (Geraadpleegd op 7 april 2013)
- Hulová, S. 'Hella S. Haasseová – Portrét „grande dame“ nizozemské literatury'. *Host*, 2003, roč. 19, č. 1, p. 58-61
- Charvátová, K. 2000. 'Večer poezie. Cesta časem'. Beschikbaar op < <http://www.ne-be.cz/doc/2000-2.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)
- Istendael, G. van. 2000. 'Wereld van het boek'. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2000-2.pdf> > (Geraadpleegd op 1 april 2013)
- Jacobs, L. 'Praha – Brusel, bylo & bude'. *Literární noviny*, 1999, roč. 10, č. 20, p. 1
- Krijtová, O. 'Eutanazie očima nizozemské literatury'. *Tvar*, 1995, roč. 6, č. 12, p. 10-11
- Loučková, M. 'Proč má Belgie smysl'. *Plav*, 2009, roč. 5, č. 3, p. 2-5
- Loučková, M. 'Vražda slovy'. *Host*, 2009, roč. 25, č. 3, p. 90-91
- Lundiaková, H. 'Kristus a Jidáš na kříži'. *Reflex*, 2010, roč. 21, č. 16, p. 56
- Meyer, J. 2009. 'Prague Writers' Festival 2009'. Beschikbaar op <<http://www.expats.cz/prague/article/books-literature/prague-writers-festival-2009-preview/>> (Geraadpleegd op 7 april 2013)
- Pellarová, J. 'Belgický labyrint'. *Literární noviny*. 1999, roč. 10, č. 20, p. 5-6
- Pellarová, J. 'Kdo se bojí feminismu'. *Literární noviny*, 1999, roč. 10, č. 20, p. 4
- Pellarová, J. 'Nizozemská spisovatelka Tessa de Looová'. *Host*, 2003, roč. 19, č. 1, p. 62
- Pellarová, J. 2000. 'Hoffmanův večer'. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2000-4.pdf>> (Geraadpleegd op 15 februari 2013)
- Pellarová, J. 2001. 'Možná přijde i Grunberg'. Beschikbaar op < <http://www.ne-be.cz/doc/2001-1.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)
- Plav*, 2007, roč. 3, č. 7-8, p. 2-6
- Plav*, 2007, roč. 3, č. 7-8, p. 24-72
- Plav*, 2009, roč. 5, č. 3, p. 2-5
- revue *PROSTOR* 95/96. Kulturní křižovatky: Praha – Brusel, Češi a Belgičané v dialogu. *Sdružení pro vydávání revue PROSTOR*, 2012, roč. 30, č. 3. – 4.

- Saaf van der Beek, H. 'Café Amsterdam: literární peepshow a zásadní úspěch'. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2008-1.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)
- Sečkař, M. 'Vedení města mě považuje za básnického piráta'. *Host*, 2011, roč. 27, č. 3, p. 101-102
- Sedláčková, L. 'Energetická bomba, po které přejde chuť'. *Plav*, 2009, roč. 5, č. 3, p. 47-50
- Schürová, P. 'Nizozemská edice'. *Literární noviny*, 1999, roč. 10, č. 20, p. 2
- Schürová, P. 2005. 'Díář Joosta Zwangermana'. Beschikbaar op < <http://www.ne-be.cz/doc/2005-4.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)
- Smejkalová, R. 'Můj Geert van Istendael'. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2008-3.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)
- Smolka Fruhwirtová, Lucie: *Recepce nizozemské literatury v českém literárním kontextu let 1945-2010*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011
- Smolka Fruhwirtová, L. 2011. 'Verhulst, Dimitri: Úprdelný dny na úprdelný planetě'. Beschikbaar op < <http://www.iliteratura.cz/Clanek/28535/verhulst-dimitri-uprdelny-dny-na-uprdelny-planete> > (Geradpleegd op 5 april 2013)
- Strnadová, L. 2004. 'Setkání s Margriet de Moorovou'. Beschikbaar op < <http://www.ne-be.cz/doc/2004-3.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)
- Strnadová, L. 2010. 'Annelies Verbeke: Slaap!'. Beschikbaar op < <http://issuu.com/askmarketa/docs/Ne-Be-rocenka/73> > (Geraadpleegd op 5 april 2013)
- Trpka, V. 'Vyvolat si čtenáře'. *Tvar*, 2009, roč. 20, č. 12. p. 21
- Wuijst, J. 'café Amsterdam'. Beschikbaar op < <http://www.Ne-Be.cz/doc/2008-1.pdf> > (Geraadpleegd op 15 februari 2013)

11. Bijlagen

De bilagen zijn een onscheidbaar deel van mijn scriptie. Het zijn de originele vragen en antwoorden van specifieke mensen, zonder die ik het onderzoek niet maken konde.

Bijlage 1: Het interview met mevrouw Petra Schürová over de *Nederlandse editie*

Praha 20.3.2013

1. Proč jste založili Nizozemskou edici?

Chyběla nám, chtěli jsme vydávat knihy přeložené z nizozemštiny.

2. Dá se tedy říci, že by nic obdobného v ČR neexistovalo?

Ne, neexistovalo. Speciální edice je pro nakladatelství neúnosná. Ostatní vydávali tituly z nizozemštiny, ale ne jako ucelená edice.

3. Co tomu předcházelo?

Scházeli jsme se, znali jsme se, můj manžel šéfoval nakladatelství Cinemax, přesvědčila jsem ho, že je třeba, aby vyšlo pár knih z nizozemštiny.

4. Čí to byl nápad?

Bylo nás několik, tehdy studentky Jana Pellarová, Veronika ter Harmsel Havlíková, Eva Geise, ze staší generace pak já a kolega Ruben Pellar.

5. Fungovala tato edice za podpory nakladatelství Cinemax?

Jistě, knihy vycházející v nakladatelství se bez jeho podpory neobejdou, ovšem všechny čtyři vyšlé tituly dostaly „subsidie“ od niz./vlám. literárního fondu.

6. Kdo tuto edici vedl?

Vedli jsme ji společně.

7. Kdo rozhodl o tom, že se vydají právě tyto 4 tituly?

Maurits de Meyer: Vlámské pohádky (Vlaamse sprookjes) 1997

Toon Tellegen: Veverčák a mravenec (Toen niemand iets te doen had) 1998

Geert van Istendael: Belgický labyrint (Het Belgisch labyrint) 1998

Geert Mak: Malé dějiny Amsterdamu, 1999

Tituly navrhli překladatelé a společně jsme rozhodli, že jako začátek budou vhodné, pochopitelně se souhlasem nakladatelství. Účelem bylo, vydat dva Vlámské a dva Nizozemské tituly.

8. Která z vydaných knih měla největší úspěch?

Vlámské pohádky, Malé dějiny Amsterdamu

9. Proč Nizozemská edice zanikla?

Bankrot Cinemaxu. Abychom mohli pokračovat v rozšiřování, založili jsme organizaci Ne-Be.

10. Podíleli jste se nějak na propagaci?

Články v lit. časopise Nové knihy, Literární noviny.

- U křestu knihy Belgický labyrint přijel Geert van Istendael. Vše jsme zorganizovali na záměčku kamaráda psychiatra Dr. Slavomila Hubálka. Bylo to první kniha od Geerta van Istendaela, která se vydala v českém překladu.
- U vydání knihy Vlámské pohádky jsme pořádali křest v kině Evald na Národní třídě. Proběhla také výstava ilustrací k Vlámským pohádkám a Veverčákovi

v rumburském vlastivědném muzeu. Ilustroval severočeský výtvarník a kamarád z Rumburku Pavel Šuk.

11. Pozvali jste jako Barrister & Principal Geerta Maka u vydání jeho knihy do ČR?

Ano, přijel. V literární kavárně G + G na Žižkově se konal křest knihy. Geert Mak byl v té době na cestě po Evropě kvůli knize V Evropě a tak se zastavil i v Praze a my uspořádali křest knihy.

12. Existuje v dnešní době něco podobného, jako byla Nizozemská edice?

Neexistuje, je těžké předvídat, zda bude mít kniha úspěch či ne.

Bijlage 2: Mevrouw Veronika ter Harmsel Havlíková over de vereniging Ne-Be.

1. Jak probíhá organizace literárních večerů?

Literární večery se organizují v souvislosti s publikací českých překladů nizozemských a vlámských knih. Pokud iniciativa vychází přímo z Ne-Be, obracíme se na Nederlands letterenfonds se žádostí o úhradu cestovních nákladů autora, na nizozemskou ambasádu se žádostí o úhradu ubytování, nakladatel pak hradí stravu a vnitrostátní přepravu, Ne-Be zajišťuje tlumočení a moderování. Pobyt autora se neomezuje jen na Prahu, nýbrž se snažíme ve spolupráci s Masarykovou univerzitou a Univerzitou Palackého spojit návštěvu autora také s vystoupením pro studenty v Brně a Olomouci.

2. Jak se podílíte na uvedení nové knihy na trh?

Uvedení nové knihy na trh je záležitostí nakladatele.

3. Jak vyberete spisovatele, kterého pozvete do ČR? Proč pozvete právě tohoto?

Viz odpověď č. 1. Tedy proto, že mu vyjde překlad češtině. Dále se zohledňuje také to, zda v ČR již byl, nebo ještě ne; zda je autor ochoten cestovat; zda je nakladatelství ochotno dostatečně spolupracovat na medializaci návštěvy.

4. S jakými organizacemi či nakladatelstvími spolupracujete?

Hlavními partnery jsou nizozemské velvyslanectví, resp. vlámské zastoupení, dané nakladatelství, univerzity, na propagaci večera se také podílí Jednota tlumočnicků a překladatelů a Obec překladatelů.

5. Jak řešíte financování organizace? Podporuje vás někdo finančně?

Ne-Be je nezisková organizace, kromě členských příspěvků nemá jiné finanční zdroje, návštěva autora je tak vždy závislá na dotaci od Nederlands letterenfonds a velvyslanectví, samozřejmě se předpokládá i finanční účast nakladatele. Ne-Be vkládá hodiny

organizační činnosti, hodiny tlumočení, a hradí drobnější náklady jako pronájem sálu a techniky.

6. Zaznamenává vaše organizace spíše vzestup nebo pád? Zvyšuje se počet událostí organizovaných společností Ne-Be?

Počet akcí je více méně stabilní, spíš s mírně rostoucí tendencí. Jelikož akce organizuje výbor zadarmo a ve volném čase, nemáme kapacitu na nějak výrazný nárůst počtu aktivit. Zaznamenáváme ale institucionalizaci naší organizace v kulturním poli, pro řadu institucí jsme seriózním a uznávaným partnerem.

7. Píše organizace Ne-Be o všem, co vychází nebo co se na literární scéně ve spojitosti s NL/BE děje, i když s tím nemáte nic společného?

Ne.

8. Pokud ne, vydává to třeba jiné nakladatelství nebo organizuje někdo jiný... Vybíráte si, o čem budete psát?

Do ročenky může přispět každý, nejen členové Ne-Be, redakce pak vybírá dle zajímavosti a rozsahu článku.

9. Je pro Vás z literárních událostí, které jste organizovali, nějaká nejlepší? Někaká, která zaujímá v žebříčku první místo?

Ne.

10. Co plánuje organizace Ne-Be v oblasti literatury do budoucna?

Z nejbližších akcí je to spolupráce na návštěvě Erwina Mortiera a Arthura Japina. Dále jsme přispěli k založení nizozemské knihovny v Goetheinstitutu a budeme se podílet na jejím provozování.

11. Vznikla organizace na základě události v divadle Archa nebo jste vznikli ještě před konáním a nezávisle na ní?

Ne-Be vzniklo nezávisle na události v divadle Archa

12. Proč jste vznikli?

Z potřeby vystudovaných nederlandistů a lidí všeobecně se vztahem k nizozemské kultuře. Do té doby zde nebyla žádná platforma k setkávání, vyvíjení nějakých kulturních iniciativ a žádný partner pro zastupitelské úřady Nizozemského království ani Belgického království.

13. Jak byla tato akce ve vztahu s Ne-Be?

Organizátoři akce v Arše existenci Ne-Be uvítali a využili ji k propagaci, ale částečně i k realizaci celé akce.

14. Jsou organizované nějaké akce, které neorganizovalo Ne-Be, nebo na kterých se nepodílelo?

Celá řada kulturních událostí se koná bez našeho přispění. Zejména se jedná o větší a nákladnější akce z oblasti výtvarného umění, baletu, divadla apod. Organizující instituce nás ale o jejich konání informují a my akce propagujeme na našem webu a facebooku, případně rozesíláme pozvánky.

Bijlage 3: Meneer František Mikš van de uitgeverij Barrister & Principal

1. Jak se dozvídáte v nakladatelství o knihách a literárním dění v Nizozemsku?

Od přátel, z edičních katalogů v angličtině

2. Jak vyhledáváte informace o nizozemských knihách?

viz. 1

3. Na základě čeho se rozhodnete, že nějakou knihu vydáte?

Kvalita, často i přidělení dotace na překlad

4. Kdo rozhoduje o tom, která kniha se vydá?

šéfredaktor, ředitel nakladatelství.

5. Přijde s tím překladatel, nebo zadáváte zakázku překladateli?

většinou zadáváme

6. Jak probíhá financování?

dotace Nederlands letterenfonds, někdy MK ČR

7. Komunikujete s Nederlands letterenfonds? Kdo řeší podporu z tohoto fondu?

redaktor

8. Jak propagujete knihu, kterou se chystáte vydat nebo kterou jste už vydali? Podílíte se na propagaci knihy či autora?

knižní časopisy, www stránky atd.

9. Spolupracujete s univerzitami nebo nějakým spolkem, např. Ne-Be?

občas

10. Kolik knih jste vydali po roce 1989?

nevím přesně, nejspíše 8

11. Jaký byl první titul, který jste vydali a jak jste se k němu dostali?

Nejspíše něco od M. Kabely.

**12. Který z vámi vydaných titulů měl největší úspěch a proč? Čím se to vysvětluje?
Měla tato kniha nějaký speciální způsob marketingu?**

Sonny Boy od Annetje van de Zijl nebo *V Evropě* od Geerta Maka.

13. Co si myslíte o nizozemské tvorbě? Je lukrativní? Jsou to knihy, které mívají úspěch?

moc ne

14. Čím je podle vás jiná / nebo typická nizozemská tvorba?

nevím

15. S jakou jinou překladovou lit. je nizozemská literatura srovnatelná?

nevím

16. Jaké jsou vaše plány do budoucna? Připravujete nějaký další titul?

Nyní zvažujeme několik věcí, nic není jasné.

17. Co bylo hlavním důvodem vydání knihy *V Evropě* od Geerta Maka? Vydali jste ještě nějakou knihu od tohoto spisovatele?

Doporučení M. Kabely, skvělé recenze, zajímavé téma.

18. Jak byla zacílena propagace této knihy?

turné a přednášky autora v ČR

**19. Proč jste se rozhodli pozvat autora do ČR? Je přítomnost autora k něčemu dobrá?
Podílel se na organizaci této události ještě někdo další?**

Podílela se Nizozemská ambasáda, pokud si dobře pamatuji.

20. Jakým způsobem jste o jeho autorských čteních dali vědět veřejnosti?

mailem

21. Jaká byla propagace knihy Sonny boy od Annejet van der Zijl?

běžná jako u všech knih

22. Proč si myslíte, že měla tato kniha takový úspěch? Čekali jste takový ohlas?

Nevím, nečekali.

23. Jaká kniha je podle Vás úspěšnější: V Evropě nebo Sonny boy?

Zatím ještě brzy soudit.

Bijlage 4: Meneer Victor Schiferli van *Nederlands letterenfonds*

- 1. In 1999 vond er in het Archa theater een auteurslezing van een paar Nederlandse auteurs plaats, wat was de reden om dit evenement te organiseren?**

De reden hiervoor was het feit dat er destijds een nieuw akkoord ondertekend zou worden in het kader van de betrekkingen Nederland-Tsjechie, en het Ministerie van OC&W heeft het toenmalige NLPVF verzocht een manifestatie te houden rond de boekenbeurs.

- 2. Is dit het belangrijkste evenement dat jullie in Tsjechië tot nu toe hebben georganiseerd?**

Nee, er was opnieuw een manifestatie in Praag: Café Amsterdam (16-18 november 2007). Dit vond ook gedeeltelijk in het Archa Theater plaats.

- 3. Wat waren de gevolgen en uitkomsten daarvan? Qua verkoop van boeken enz. Is de interesse in de Nederlandse literatuur sindsdien in Tsjechië gestegen?**

Ik denk het wel, al valt nooit met zekerheid te zeggen hoe het was gegaan zonder deze manifestatie. Maar aanwezigheid van auteurs en aandacht in de pers helpt altijd.

- 4. Merken jullie dat bepaalde auteurs meer succes hier hebben dan eerder/voor het evenement?**

Het succes van met name De Moor en Nooteboom heeft zich voortgezet.

- 5. Was het evenement caféAmsterdam in 2007 succesvoller dan de auteurslezing in 1999?**

Dat weet ik niet, ik was er niet bij in 2007... Maar volgens mij was dat ook een goed bezochte reeks bijeenkomsten.

Bijlage 5: Barbara den Ouden van *Nederlands letterenfonds*

1. Op welke manieren ondersteunt Nederlands letterenfonds het verspreiden en propageren van De Nederlandse literatuur in Tsjechië?

Tsjechische uitgevers die een Nederlands literair werk willen uitgeven kunnen een aanvraag indienen voor een ondersteuning van de vertaalkosten. Ook kunnen wij de reiskosten vergoeden van Nederlandse auteurs die ter promotie van hun werk (boekpresentatie bijvoorbeeld) naar Tsjechië gaan

2. Hoe groot is (ongeveer) het bedrag waarmee jullie het een en ander financieel ondersteunen?

Wij ondersteunen maximaal 70% van de vertaalkosten. Bij klassieke romans kunnen we maximaal 100% van de vertaalkosten vergoeden.

3. Wat gebeurt met de ondersteunde publicatie nadat het uitgegeven wordt? Krijgen jullie ook wat verdiend geld? Houde jullie bij wat de ontvangst van het boek is, is dat belangrijk?

Mogelijke inkomsten van de verkoop van de vertaling vloeien nooit terug naar het fonds. Als een vertaling wordt besproken, dan vragen we recensies of krijgen die opgestuurd door onze contacten in Tsjechië (uitgevers, vertalers, de ambassade).

4. Zijn er voorkeuren wat de vertaler betreft? Speelt de vertaler eigenlijk een rol?

We beschikken over een vertalerslijst met de namen van vertalers die positief zijn beoordeeld op een proefvertaling. De vraag of een vertaler een rol speelt, die begrijp ik niet goed. Sommige vertalers kunnen zelf een titel bij de Tsjechische uitgever aanbrengen, zij spelen een belangrijke rol.

5. Is jullie (financiële) hulp ook aan de uitgeverijen bestemd? Zo ja, op welke manier ondersteunen jullie ze?

De subsidieaanvraag dient te worden ingediend door de buitenlandse uitgever en wordt ook aan de uitgever toegekend. Wij ondersteunen verder de uitgever door informatie te geven over De Nederlandse literatuur.

6. Hoeveel Nederlandstalige publicaties die naar het Tsjechisch vertaald werden, hebben jullie sinds 1989 ondersteund?

Er zijn 303 vertalingen verschenen, maar ik kan niet op dit moment zeggen hoeveel met onze steun zijn uitgegeven.

7. Zijn er bepaalde voorkeuren voor de financiële ondersteuning, bv. wat genre, auteur, succespotentiëel betreft?

We letten op drie zaken: kwaliteit van het oorspronkelijke werk, kwaliteit van de vertaling, kwaliteit van de uitgever. Alle literaire teksten komen in aanmerkinge.

8. Wie en op welke manier beslist wat zal door Nederlands letterenfonds ondersteund worden?

Het bestuur beslist over de subsidieaanvragen tijdens de bestuursvergaderingen.

9. Is dit het belangrijkste evenement dat jullie in Tsjechië tot nu toe hebben georganiseerd?

Er zijn nog meer evenementen georganiseerd.

10. Wat waren de gevolgen en uitkomsten daarvan? Qua verkoop van boeken enz. Is de interesse in De Nederlandse literatuur sindsdien in Tsjechië gestegen?

De belangstelling voor De Nederlandse literatuur is nog steeds groot in Tsjechië en daaraan hebben onze manifestaties zeker bijgedragen.

11. Merken jullie dat bepaalde auteurs meer succes hier hebben dan elders?

Er zijn natuurlijk veel auteurs die nooit vertaald worden, of niet zo aanslaan in het buitenland als in Nederland. De vraag is erg algemeen gesteld, een antwoord is niet makkelijk te geven.

12. Geven jullie eerder hulp aan boeken die al naar andere talen vertaald waren, en misschien er ook dor jullie gefinancierd werden?

Zie mijn antwoord bij vraag 7. Of een boek al eerder is vertaald, is niet relevant.

Bijlage 6: De antwoorden van de uitgevers

1. Název nakladatelství

Host, nakl. Paseka, nakl. dybbuk, nakl. Vakát, Aurora, Mladá fronta (Tomáš Dimter), Mladá fronta (Tomáš Černý), Labyrint, Odeon, Prostor + Eroika, Lidové noviny

2. Jak se dozvídáte v nakl. o knihách a literárních dění v Nizozemsku a Belgii?

Mladá fronta (Dimter): Překladatelé, informace z niz. nakladatelství, zahraniční weby.

Aurora: Z katalogů zasílaných e-mailem nebo poštou.

Labyrint: Od překladatelů z katalogu Nizozemského literárního fondu a vlastním „průzkumem“

Odeon: Spolupráce s Nizozemským a Vlámským fondem. Schůzky na knižních veletrzích, e-mailem

Vakát: Kontaktem s nizozemskými nakladateli.

dubbyk: od překladatelů

Mladá fronta: Od nakladatelů, na veletrzích, z katalogů, od organizací podporující překlady (niz. a vlámská).

Paseka: Hlavním zdroje informací jsou nizozemští nakladatelé, překladatelé a Nederlands letterenfonds, resp. Vlaams Fonds voor de Letteren.

Host: informace od agentů, překladatelů

Prostor + Eroika: Hlavně z katalogů, které nám zasílají nizozemská a belgická nakladatelství. Dále z tipů, které nám dávají spolupracovníci nakladatelství.

LN (p. Coufalová): Vlastní zájem redaktora (p. Coufalová), nizozemské noviny, sledování aktualit přes kamarády z Niz., ve spojení s paní Krijtovou.

3. Jak vyhledáváte informace o nizozemsky psaných knihách?

MF (Dimter): viz předchozí odpověď

Aurora: po internetu

Labyrint: od překladatelů, z katalogů Niz. lit. fondu a vlastním „průzkumem“.

Odeon: internet

Vakát: zejména na veletrzích osobním kontaktem.

dybbuk: od překladatelů

MF: viz výše

Paseka: stejných způsobem

Host: informace od agentů, překladatelů, tisk, internet.

P + E: v doručených katalogích a na internetu.

LN (p. Coufalová): viz 2. otázka

4. Na základě čeho se rozhodnete, že nějakou knihu vydáte?

MF (Dimter): zajímavost pro český trh, ocenění, doporučení překladatele nebo nakladatele

Aurora: Pokud se nám líbí posudek překladatele a jde o titul, který by mohl zajímat české čtenáře a nebyl by prodělečný.

Labyrint: obsah a reference

Odeon: Důležité je téma – buď takové, které v ČR rezonuje, nebo naopak zcela chybí. Literární kvalita je samozřejmostí. Zajímavá může být i osoba autora, ale není podmínkou, aby to byl literární kmet – může jít o debut.

Vakát: Kritéria jsou: počet překladů do dalších jazyků, úspěch při prodeji, získaná ocenění, svět. recenze...a samozřejmě osobní hodnocení na základě ukázky a zaměření titulu.

dybbuk: synopse + ukázka + pohovor s překladatelem

MF: téma, úspěch knihy v Nizozemí, autor...

Paseka: Podstatná je literární kvalita a dostupnost finanční podpory.

Host: souvislost s edičním plánem, úspěch v jiných zemích, ocenění apod.

P + E: Na základě získaných informací, lektorských posudků a osobních vyjádření lektorů a konzultací na poradách nakladatelství.

LN (p. Coufalová): „alchymie“ – musíte odhadnout zájem, aktuálnost, co lidi zajímá + vlastní přání

5. Kdo rozhoduje o tom, která kniha se vydá?

MF (Dimter): ediční rada

Aurora: majitelka nakladatelství spolu po poradě s ostatními spolupracovníky

Labyrint: majitel nakladatelství na základě doporučení překladatele

Odeon: na definitivní potvrzení titulu se většinou schůze ediční rada

Vakát: jednatelé společnosti

dybbuk: nakladatel

MF: product manager (redaktor) navrhuje titul vedení – to rozhodne

Paseka: nakladatelství na základě návrhu redakce

Host: vedení nakladatelství

P+E: O vydání se rozhoduje na poradách redakce nakladatelství, konečné slovo má majitel nakladatelství.

LN (p. Coufalová): redaktor má návrh, předloží ředitelce, proběhne diskuse a pak paní ředitelka rozhodne

6. Přijde s tím překladatel, nebo zadáváte zakázku překladateli?

MF (Dimter): Překladatel je jen jeden ze zdrojů, většinou oslovujeme překladatele s nabídkou.

Aurora: jak kdy

Labyrint: tak i tak

Odeon: Když jsou zakoupena autorská práva, hledáme překladatele.

Vakát: Častěji volíme sami a jdeme za překladatelem, s některými překladateli intenzivně konzultujeme.

dybbuk: knihy si vybírá překladatel

MF: Většinou zadáváme, případně se domlouváme s překladatelem, které dílo autora je mu nejbližší.

Paseka: Většina knih vzniká v rámci spolupráce s konkrétním překladatelem, ne všechny knihy ale navrhnou sami překladatelé.

Host: Stává se, že titul navrhne překladatel, ale není to pravidlem. Po zakoupení práv zadáme zakázku překladateli.

P+E: Platí obojí. Přijde-li překladatel s edičním návrhem a ten je přijat, má nepsané právo ujmout se překladu.

LN (p. Coufalová): tak i tak, oboustranně.

7. Jak probíhá financování?

MF (Dimter): Část překladu pokryje grant, ale v zásadě všechny nizozemské tituly dotuje MF.

Aurora: Vydání financuje nakladatelství, a pokud je možnost, částečně ze zdrojů nadací.

Labyrint: Vlastní finance a podpora od Nederlandse Nederlands letterenfonds.

Odeon: Žádáme o granty. Ale grant není podmínkou vydání knihy.

Vakát: ☺ prostě se to musí zaplatit..

dybbuk: ? Máte-li na mysli překladatelský honorář, tak platíme ½ při odevzdání překladů a druhou polovinu když kniha vyjde. Ale s vydáním knihy je spojeno mnoho dalšího financování...

MF: Financování vydání díla je stejné jako u ostatních knih, je pravda, že u překladů z těchto jazyků počítáme s podporou na překlad.

Paseka: Důležitá je externí finanční podpora, bez níž by většina titulů nemohla vyjít. Zbylé náklady nese nakladatelství.

P + E: Jako u ostatních titulů, u nizozemsky psané literatury však platí, že nizozemské a vlámské nadace poměrně velkoryse podporují překlady.

Host: Z vlastních zdrojů nakladatelství, překlad bývá hrazen ze zdrojů Nederlands letterenfonds.

LN (p. Coufalová): Scházíme se s Nederlands letterenfonds. Donedávna probíhalo financování za komerční cenu překladu (normo strana) – zaplatí překladatele (100%) a pak 2/3. Nakladatelství si platí redakci, lekturaci, výrobu...

8. Komunikujete s Nederlands letterenfonds? Kdo řeší podporu z tohoto fondu?

MF (Dimter): samozřejmě

Aurora: nevím

Labyrint: ano

Odeon: odpovědný redaktor

Vakát: Ano, naše nakladatelství má dva lidi, nemáme moc na výběr.

dybbuk: Ano, granty řeší druhý člověk v nakladatelství - víc už jich v nakladatelství není. :-)

MF: Ano, pravidelně se s nimi vídáme na veletrzích, komunikují s nimi jednotliví redaktoři.

Paseka: Ano, jsme v dlouhodobém kontaktu, který zajišťuje redakce.

Host: Ano, granty má na starosti oddělení zahraničních práv.

P + E: Vyřizování podpor a komunikaci s fondy a nadacemi má na starosti zvláštní pracovnice nakladatelství.

LN (p. Coufalová): Pracujeme v koordinaci s Nederlands letterenfonds. Žádáme o peníze. Vše záleží na překladateli, pokud je na jejich listině a je dobrý, dostaneme grant...

9. Jak propagujete knihu, kterou se chystáte vydat nebo kterou jste už vydali? Podílíte se na propagaci knihy či autora?

MF (Dimter): Jako velké nakladatelství máme peníze na reklamu v tištěných médiích, tak toho využíváme. Snažíme se také autory zvát do ČR

Aurora: v profesních periodikách

Labyrint: Samozřejmě, to děláme u všech knih. Způsobů, jak propagovat dílo je mnoho.

Odeon: Standardní jsou recenzní výtisky - rozesíláme na cca 40 míst. Důležité jsou i webové recenze, facebook. Můžeme připravit soutěže, upozornit na titul v internetovém knihkupectví apod. Pokud je autor ochoten, připravíme rozhovory.

Vakát: Jak se dá. Snažíme se spolupracovat i s autorem, není úplně snadné získat recenze ve velkých tiskovinách

dybbuk: Média – tištěná, rozhlas, televize, elektronická, recenze, placené anonce v některých případech setkání se čtenáři - někdy s autorem, případně jen s překladatelem.

MF: Tyto knihy se propagují dobře, když autor přijede, příp. když poskytne na dálku rozhovor. Jinak běžná inzerce, recenze...

Paseka: Dostupnými standardními formami, na výraznější propagační kampaň nemíváme u titulů tohoto typu prostředky.

Host: Komunikace s recenzenty, rozesílání recenzních výtisků, reklamy v tiskovinách, internet, facebook, popř. organizace návštěvy autora apod.

P+E: Prostřednictvím placené inzerce v médiích, zajišťováním informačního servisu pro novináře a recenzenty apod.

LN (p. Coufalová): Kontakty na novináře, publicisty, rozhlas, TV. Snažíme se uspořádat křest i předkřest knihy.

10. Spolupracujete s univerzitami nebo nějakým spolkem, např. Ne-Be?

MF (Dimter): ano, Ne-Be

Aurora: ne

Labyrint: ano

Odeon: spolupracujeme s uvedeným spolkem

Vakát: minimálně

dybbuk: ano

MF: ano, Ne-Be

Paseka: formálně ne

Host: ne

P+E: Spolupráce je vždy, konkrétní podle potřeby u té které knihy.

LN (p. Coufalová): Ne-Be (hl. Jana Pellarová)

11. Kolik jste vydali nizozemsky psaných titulů po roce 1989?

MF (Dimter): Nevím přesně, ale rozhodně kolem 10.

Aurora: Myslím, že 3-4, nevím přesně.

Labyrint: 3 plus cca 20 překladů ukázek z románů, povídek a esejů v rámci revue Labyrint

Odeon: zatím pouze 4.

Vakát: 1

dybbuk: 1

MF: mnoho, více než 10

Paseka: cca 5, nakladatelství se ale začalo soustavněji věnovat překladové literatuře až po r. 2000.

Host: 2

P+E: Prostor - 3 tituly. Eroika - 4 tituly.

LN (p. Coufalová): 4

12. Jaký byl první titul, který jste vydali a jak jste se k němu dostali?

MF (Dimter): Nebyl jsou tou dobou v MF, ale MF existuje od roku 1945...

Aurora: Jan Wolkers: *Model*

Labyrint: Hafid Bouazza: *Abdulláhovy nohy* -- a už si nepamatuji

Odeon: Joost Zwagerman: *Šest hvězdiček*. Na doporučení řady nizozemským odborníků.

Vakát: Arthur Japin: *Černoch s bílým srdcem* - věděli jsme, že je úspěšný a patří mezi stěžejní díla... Líbil se nám...

dybbuk: Herman Brusselman: *Bývalý bubeník* - navrhl překladatel

MF: Harry Mulisch: *Procedura* (doporučení nakladatele/agentury)

Paseka: Margriet de Moor: *Kreutzerova sonáta* - vyšel v návaznosti na autorčin první román *Šedá, bílá, modrá*, který tatáž redakce vydala v nakl. Mladá fronta, odkud pak přešla do Paseky.

Host: W.F. Hermans: *Temná komora Damoklova* - doporučeno překladatelkou

P+E: Prostor - Cees Nooteboom: *Rituály*, 1999, návrh spolupracovníka redakce.

Eroika - Tessa de Loo: *Dvojčata*, 2003, návrh překladatelky.

LN (p. Coufalová): *Dějiny Nizozemska* – ze začátku jsme se věnovali odborné literatuře

**13. Který z vámi vydaných titulů měly největší úspěch a proč? Čím si to vysvětlujete?
Měla tato kniha nějaký speciální způsob marketingu?**

MF (Dimter): Marketingový úspěch neznamena komerční úspěch. Psalo se hodně o Enquistové, zájem byl i Verhulsta.

Aurora: Arnon Grunberg: *Modré pondělky* - šlo o bestseller, autor mj. přijel na knižní veletrhu Svět knihy

Labyrint: Vincent van Gogh: *Deník v dopisech*

Odeon: Esther J. Endingová: *Po Valentýnu*. Této knihy se prodalo zhruba 3 500 ks. Speciální marketing nebyl. Myslím, že knihu vytáhlo nahoru kontroverzní téma, chytlavý název a populární obálka.

Vakát: nemáme srovnání

dybbuk: S naší zkušeností nelze zodpovědět.

MF: Co to je úspěch? Jestliže hlasy v anketě Kniha roku, pak Anna Enquist - *Návrat domů* a *Kontrapunkt* (autorka zde byla)

Paseka: Margriet de Moor: *Utonulá*. Nešlo ale o zvlášť výrazný úspěch, který by stál za rozbor.

Host: Tyto knihy zatím nijak výrazný komerční úspěch neměly.

P+E: To nelze určit, zvláštní úspěch překladové knihy z nizozemštiny neměly.

LN (p. Coufalová): *Dějiny Nizozemska* – zákon ediční řady. Jinak pak Wolkers – *Růže z masa*.

14. Co si myslíte o nizozemské tvorbě? Je lukrativní? Jsou to knihy, které mívají úspěch?

MF (Dimter): Není lukrativní ani komerčně zajímavá, až na výjimky. Je zajímavá, protože je inteligentní.

Aurora: Dle mých zkušeností bez dotací jde o prodělečnou záležitost.

Labyrint: Tady nemůže být řeč o lukrativnosti, v Labyrintu vydáváme literaturu z jiných pohnutek.

Odeon: Myslím si, že se v NL literatuře objevují skvělé knihy. Je otevřená společnost, autoři se nebojí psát. Tyto knihy mohou mít také úspěch. Ale typické to bohužel není.

Vakát: Nepovažuji za relevantní otázku, takový trend jsem nezaznamenal.

dybbuk: Jako v každé literatuře jsou kvalitní tituly i podprůměrné. Znamená-li "lukrativní" vysokou prodejnost, tak NE.

MF: Zajímavá témata, obohacení trhu, knihy nemívají velký úspěch u nás, ale fajnšmekři je milují.

Paseka: V současné nizozemské literatuře nepochybně existuje řada kvalitních děl, česká vydání ale oslovují jen omezenou čtenářskou obec, a narážejí proto na tytéž problémy jako překlady z jiných evropských jazyků. Naše zkušenost ukazuje, že bez finanční podpory by nebylo možné v jejich vydávání pokračovat, v drtivé většině případů jde o knihy, jejichž prodej se pohybuje řádově ve stovkách výtisků. (Řeč je tu o náročnější krásné literatuře, s knihami jiného druhu nemáme zkušenosti.)

Host: Zatím to pro Host není z hlediska obchodního příliš lukrativní oblast. Snažíme se však, aby naše produkce byla pestrá, aby čtenářům přinášela literaturu z různých jazykových oblastí. Pozitivem je možnost financování překladu prostřednictvím grantu.

P+E: Nizozemská tvorba podle našich zkušeností nemívá u nás nějaký mimořádný ohlas. To, co přivádí nakladatele k vydávání nizozemské literatury, bývá spíše nemalá finanční podpora ze strany nizozemských a vlámských nadací.

LN (p. Coufalová): Standard. Záleží na tématu a období, které popisuje. Záleží na prioritách výběru – něco nového, aby měli lidé zájem.

15. Čím je podle vás jiná nebo typická nizozemská tvorba?

MF (Dimter): Netuším, nejsem na ni odborník.

Aurora: nevím

Labyrint: Doporučuji titul "Holandská čítanka", kde se těchto vztahů také dotýkáme.

Odeon: Zmíněnou otevřeností, novými tématy, otevřeným způsobem vyprávění. Někdy i syrovostí, drsností témat.

Vakát: Nedokážu posoudit.

dybbuk: Nejsem kompetentní zodpovědět.

MF: otevřenost, tvrdost, humor

Paseka: Otázka se nám zdá příliš obecná.

Host: To se bohužel neodvážím soudit.

P+E: Vydávání nizozemské literatury je pro nás okrajová záležitost, nejsme v této oblasti znalci, tudíž nemůžeme odpovědět.

LN (p. Coufalová): bez odpovědi

16. S jakou jinou překladovou literaturou je nizozemská a vlámská literatura srovnatelná?

MF (Dimter): nelze srovnávat

Aurora: nevím

Labyrint: -

Odeon: To si netroufám říci. Určitou souvislost bych viděl třeba s dánskou literaturou. Pokud bychom vedle sebe postavili určitého nizozemského a dánského prozaika, kolem 35 nebo 40 let, jejich témata by mohla být podobná.

Vakát: Opět pro mne těžké na posouzení, nemám takovou zkušenost, srovnání.

dybbuk: ? myšleno prodejnost? četnost překladů? kvalita? ...

MF: snad Norsko, Irsko

Paseka: Z obchodního pohledu s ostatními západoevropskými literaturami, v jiném smyslu jde opět o příliš obecný dotaz.

Host: To se bohužel neodvážím soudit.

P+E: Viz minulá odpověď.

LN (p. Coufalová): Jazykově – skandinávským, germánským. Tematicky - moře, kontinentální zkušenost – Anglie.

17. Jaké sou vaše plány do budoucna? Připravujete nějaký další titul?

MF (Dimter): Chceme pokračovat v Enquistové i Verhulstovi. Jako novinku bychom rádi vydali nějakého Kocha.

Aurora: Další tituly nepřipravujeme, protože se v posledních letech příliš vydávání knih nevěnujeme.

Labyrint: -

Odeon: Tento rok by měl vyjít obsáhlý román Bonita Avenue. Další plány nemáme. Ale věřím, že NL knihy budeme vydávat, a to alespoň tempem jednu knihu za rok či rok a půl;-)

Vakát: Váháme, je to čím dál těžší.

dybbuk: V současné chvíli NE.

MF: Ano, Verhulst a další autory.

Paseka: V letošním roce vydáváme dva tituly (Gerbrand Bakker: *Nahoře je ticho*, Edwin Mortier: *Marcel*), oba s podporou Programu Kultura EU.

Host: momentálně ne

P+E: Momentálně nepřipravujeme žádný titul z nizozemské či vlámské literatury.

LN (p. Coufalová): Remco Campert – *Láska v Paříži*, „*Deník kočky*“ (Dagboek van een poes), „*Českozemsko*“ od Christopha Krijta

Anotace

Jméno: Eliška Nováková

Název katedry a fakulty: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra nederlandistiky

Název diplomové práce: Het promoten van de Nederlandstalige literatuur in de Tsjechische Republiek na 1989

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Veronika ter Harmsel Havlíková, Ph.D.

Počet znaků: 130 088 (včetně mezer)

Počet příloh: 6

Klíčová slova: het promoten, de vereniging Ne-Be, theater Archa, literaire evenementen, literaire tijdschriften, uitgeverijen

Krátká charakteristika:

Ve své práci se zaměřím hlavně na organizace, které přispěli k propagaci nizozemsky psané literatury. Budu se též věnovat různým literárním akcím, kterých se účastnili Nizozemští a Vlámští spisovatelé. Dále zpracuji výzkum, který je zaměřený na nakladatelství, věnuji se průzkumu překladů z nizozemsky psané literatury.

